

**«Վարկս Էյ Էմ»
ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ**

Ֆինանսական հաշվետվություններ

**2018թ. դեկտեմբերի 31-ին
ավարտված տարվա համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	3
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն	6
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	7
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն	8
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	9
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	10

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010,
Վ.Սարգսյանի փ. 26/1,
«Էրեբունի Պլազա» Բիզնես-կենտրոն, 8-րդ հարկ
Հեռախոս + 374 (10) 595 999
Վեբ կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Վարկա Էյ Էմ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
Տնօրենների խորհրդին

Կարծիք

Մենք իրականացրել ենք «Վարկա Էյ Էմ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ-ի (Կազմակերպություն) ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտը, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, հաշվետու տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթները և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունները, բոլոր էական առումներով, ճշմարիտ են ներկայացնում Կազմակերպության ֆինանսական վիճակը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև վերջինիս գործունեության արդյունքները և դրամական միջոցների հոսքերը հաշվետու տարվա համար՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի արտահայտման հիմքեր

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Նշված ստանդարտներով նախատեսված մեր պարտականությունները ներկայացված են մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Կազմակերպությունից՝ համաձայն Հաշվապահների էթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի Պրոֆեսիոնալ հաշվապահների էթիկայի օրենսգրքի (ՀԷՄՍԻ օրենսգրք) և Հայաստանի Հանրապետությունում ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի էթիկայի պահանջների, և մենք կատարել ենք էթիկային վերաբերող մեր այլ պարտականություններն այս պահանջներին և ՀԷՄՍԻ օրենսգրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները բավականաչափ են և համապատասխան՝ մեր աուդիտորական եզրակացության հիմք հանդիսանալու համար:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում ներգրավված անձանց պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների կազմման և ճշմարիտ ներկայացման, ինչպես նաև այնպիսի ներքին վերահսկողության համակարգի համար, որը համարում է անհրաժեշտ սխալի կամ խարդախության արդյունքում առաջացող էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելու համար:

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պետք է իրականացնի Կազմակերպության անընդհատ գործելու կարողության գնահատում, բացահայտելով, կիրառելի լինելու դեպքում, անընդհատությանը վերաբերող հարցերը և կիրառելով անընդհատության հիմունքով հաշվառումը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ղեկավարությունը մտադիր է կամ լուծարել Կազմակերպությունը կամ դադարեցնել վերջինիս գործունեությունը, կամ չունի դրանից խուսափելու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում ներգրավված անձիք պատասխանատու են վերահսկել Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման գործընթացը:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ երաշխիք առ այն, որ ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են սխալի կամ խարդախության պատճառով առաջացած էական խեղաթյուրումներից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ երաշխիքը հավաստիացման բարձր աստիճան է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ների համաձայն աուդիտի իրականացման ընթացքում միշտ հնարավոր կլինի հայտնաբերել էական խեղաթյուրումներ՝ վերջինիս առկայության դեպքում: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի հետևանքով և համարվում են էական, եթե կարելի է պատճառաբանված կերպով ակնկալել, որ, առանձին կամ միասին վերցված, ազդեցություն կունենան այս ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա օգտագործողների կողմից կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

Որպես ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի մաս՝ մենք կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում ենք մասնագիտական բերահավատություն աուդիտի ընթացքում: Մենք նաև՝

- հայտնաբերում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, մշակում և իրականացնում ենք այդ ռիսկերին անդրադարձող աուդիտորական ընթացակարգեր և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավականաչափ են և համապատասխան մեր աուդիտորական եզրակացության հիմք հանդիսանալու համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է քան սխալի հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել գաղտնի համաձայնություն, կեղծիք, միտումնավոր բացթողումներ, խեղաթյուրումներ կամ ներքին վերահսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին վերահսկողության համակարգի վերաբերյալ՝ տվյալ հանգամանքներում տեղին աուդիտորական ընացակարգեր մշակելու, բայց ոչ Կազմակերպության ներքին վերահսկողության համակարգի արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով:
- գնահատում ենք կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և հարակից բացահայտումների հիմնավորվածությունը:
- կատարում ենք եզրահանգում ղեկավարության կողմից անընդհատության հիմունքով հաշվառում կիրառելու տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմք ընդունելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները, կատարում ենք հետևություն, թե արդյոք առկա է դեպքերի կամ հանգամանքների հետ կապված էական անորոշություն, որը կարող է լուրջ կասկածներ հարուցել Կազմակերպության անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրակացնենք, որ գոյություն ունի էական անորոշություն, մենք պետք է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրենք ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումների, կամ, այդ բացահայտումների ոչ

համապատասխան լինելու դեպքում՝ ձևափոխենք մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել Կազմակերպության կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեության իրականացման դադարեցմանը:

- գնահատում ենք ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները և գնահատում ենք, թե արդյոք ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են իրենց հիմքում ընկած գործառնություններն ու իրադարձությունները այնպիսի ձևով, որը թույլ է տալիս ապահովել ճշմարիտ ներկայացում:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք կառավարման օղակներում ներգրավված անձանց աուդիտի պլանավորված շրջանակների և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում առաջացած նշանակալից հարցերի, այդ թվում՝ աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված ներքին վերահսկողության համակարգի էական թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման համար հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու գործընկերն է՝

Տիգրան Գասպարյան
Ղեկավար գործընկեր, «Քեյ-Փի-Էն-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ի տնօրեն

«Քեյ-Փի-Էն-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
26 ապրիլի 2019թ.

«Լարկս Էյ Էն» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն
 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

	Ծնթգ.	2018թ. հազ. դրամ	2017թ.* հազ. դրամ
Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ	6	12,598,811	1,600,459
Տոկոսային ծախս	6	(1,656,479)	(425,437)
Ջուտ տոկոսային եկամուտ		10,942,332	1,175,022
Միջնորդավճարների և այլ վճարների տեսքով ծախս		(19,951)	(6,684)
Միջնորդավճարների և այլ վճարների տեսքով զուտ ծախս		(19,951)	(6,684)
Ջուտ օգուտ/(վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից	7	280,378	(123,492)
Այլ գործառնական եկամուտ/(ծախսեր)	8	2,236,426	(53,591)
Գործառնական եկամուտ		13,439,185	991,255
Արժեզրկումից կորուստներ	12,13	(7,123,184)	(798,982)
Աշխատակազմի գծով ծախսեր		(724,885)	(283,235)
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	9	(1,200,552)	(449,927)
Շահույթ/(վնաս) նախքան շահութահարկով հարկումը		4,390,564	(540,889)
Շահութահարկի գծով (ծախս)/հատուցում	10	(819,748)	65,650
Շահույթ/(վնաս) և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք տարվա համար		3,570,816	(475,239)

* Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 9-ը և ՖՀՄՍ 15-ը 2018թ. հունվարի 1-ից: Ստանդարտներին անցման ընտրված մեթոդների համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվել (տես՝ Ծանոթագրություն 5): ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում Կազմակերպությունը փոխել է որոշ հոդվածների ներկայացումը, համադրելի տեղեկատվությունը համապատասխանաբար վերաներկայացվել է (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (կ)):

6-ից 68-րդ էջերում ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2019թ. ապրիլի 25-ին և ստորագրվել են վերջինիս անունից:

Վարդան Հովսեփյան
 Գործադիր տնօրեն

Քրիստինե Սելիմյան
 Գլխավոր հաշվապահ

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

«Լարկս Էյ Էն» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն
 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

	Ծնթգ.	2018թ. հազ. դրամ	2017թ.* հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	11	186,493	688,788
Հաճախորդներին տրված վարկեր	12	8,723,467	3,602,211
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ	13	4,285,268	-
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	14	627,986	356,342
Հետաձգված հարկային ակտիվներ	10(ա)	154,513	77,230
Այլ ակտիվներ		73,901	47,161
Ընդամենը ակտիվներ		14,051,628	4,771,732
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Վարկեր և փոխառություններ	15	10,821,256	4,652,246
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն		713,513	-
Այլ պարտավորություններ	16	582,521	180,964
Ընդամենը պարտավորություններ		12,117,290	4,833,210
ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Բաժնետիրական կապիտալ	17	600,000	455,000
Զբաղիված շահույթ/(կուտակված վնաս)		1,334,338	(516,478)
Ընդամենը սեփական կապիտալ		1,934,338	(61,478)
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ		14,051,628	4,771,732

* Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 9-ը և ՖՀՄՍ 15-ը 2018թ. հունվարի 1-ից: Ստանդարտներին անցման ընտրված մեթոդների համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվել (տես՝ Ծանոթագրություն 5): ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում Կազմակերպությունը փոխել է որոշ հոդվածների ներկայացումը, համադրելի տեղեկատվությունը համապատասխանաբար վերաներկայացվել է (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (կ)):

	Ծնթգ.	2018թ. հազ. դրամ	2017թ.* հազ. դրամ
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐ ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ			
Ստացված տոկոսներ		11,709,625	1,437,173
Վճարված տոկոսներ		(1,444,347)	(106,386)
Վճարված միջնորդավճարներ և այլ վճարներ		(7,404)	(3,270)
Ջուտ մուտքեր/(ելքեր) արտարժույթով գործառնությունների գծով		970	(21,026)
Այլ ստացված եկամուտ		1,222,872	116,953
Աշխատակազմի և այլ վարչական ծախսերի վճարում		(1,621,406)	(630,514)
Գործառնական ակտիվների (աճ)/նվազում			
Հաճախորդներին տրված վարկեր		(10,098,311)	(4,406,605)
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ		(5,207,378)	-
Այլ ակտիվներ		(7,166)	(27,371)
Գործառնական պարտավորությունների աճ/(նվազում)			
Այլ պարտավորություններ		18,285	26,794
Գործառնական գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական միջոցներ՝ նախքան շահութահարկի վճարումը		(5,434,260)	(3,614,252)
Վճարված շահութահարկ		(183,517)	-
Գործառնական գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական միջոցներ		(5,617,777)	(3,614,252)
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ			
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(400,947)	(359,506)
Ներդրումային գործունեության համար օգտագործված դրամական միջոցների հոսքեր		(400,947)	(359,506)
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ			
Ստացված վարկեր և փոխառություններ		11,779,111	4,856,428
Վարկերի և փոխառությունների մարում		(6,382,149)	(618,162)
Մուտքեր բաժնետիրական կապիտալի թողարկումից		145,000	255,000
Վճարված շահաբաժիններ**		-	-
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական միջոցների հոսքեր		5,541,962	4,493,266
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ (նվազում)/աճ		(476,762)	519,508
Փոխանակման փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		(25,533)	(9,281)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեսկզբի դրությամբ		688,788	178,561
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեվերջի դրությամբ	11	186,493	688,788

* Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 9-ը և ՖՀՄՍ 15-ը 2018թ. հունվարի 1-ից: Ստանդարտներին անցման ընտրված մեթոդների համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվել (տես՝ Ծանոթագրություն 5): ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում Կազմակերպությունը փոխել է որոշ հոդվածների ներկայացումը, համադրելի տեղեկատվությունը համապատասխանաբար վերաներկայացվել է (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (կ)):

** Շահաբաժինները կանխիկով չեն վճարվել, փոխարենն ամբողջ գումարը հաշվանցվել է կապակցված կողմերին տրված փոխառության մնացորդի հետ:

«Արկա Էյ Էմ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն
 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազ. դրամ	Բաժնետիրական կապիտալ	Չբաշխված շահույթ/ (կուտակված վնաս)	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ (աուդիտի չենթարկված)	200,000	(41,239)	158,761
Ընդամենը համապարփակ վնաս			
Վնաս տարվա համար	-	(475,239)	(475,239)
Ընդամենը համապարփակ վնաս տարվա համար	-	(475,239)	(475,239)
Ուղղակիորեն սեփական կապիտալում գրանցված գործառնություններ սեփականատերերի հետ			
Թողարկված բաժնետոմսեր	255,000	-	255,000
Ընդամենը գործառնություններ սեփականատերերի հետ	255,000	-	255,000
Մնացորդը 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	455,000	(516,478)	(61,478)
Մնացորդը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ*	455,000	(516,478)	(61,478)
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ			
Շահույթ տարվա համար	-	3,570,816	3,570,816
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար	-	3,570,816	3,570,816
Ուղղակիորեն սեփական կապիտալում գրանցված գործառնություններ սեփականատերերի հետ			
Թողարկված բաժնետոմսեր	145,000	-	145,000
Հայտարարված շահաբաժիններ (Ծնթգ. 17 (բ))	-	(1,720,000)	(1,720,000)
Ընդամենը գործառնություններ սեփականատերերի հետ	145,000	(1,720,000)	(1,575,000)
Մնացորդը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	600,000	1,334,338	1,934,338

* Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 9-ը և ՖՀՄՍ 15-ը 2018թ. հունվարի 1-ից: Ստանդարտներին անցման ընտրված մեթոդների համաձայն՝ համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվել (տես՝ Ծանոթագրություն 5): ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում Կազմակերպությունը փոխել է որոշ հոդվածների ներկայացումը, համադրելի տեղեկատվությունը համապատասխանաբար վերաներկայացվել է (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (կ)): ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման արդյունքում սեփական կապիտալի տարեսկզբի դրությամբ մնացորդը չի ճշգրտվել:

1 Ներածություն

(ա) Կազմակերպչական կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Վարկս Էյ Էմ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ-ն (Կազմակերպություն) հիմնադրվել է Հայաստանի Հանրապետությունում որպես փակ բաժնետիրական ընկերություն 2016թ-ին: Կազմակերպության հիմնական գործունեությունը փոքր գումարներով կարճաժամկետ էքսպրես վարկերի տրամադրումն է մինչև 30 օր սկզբնական ժամկետով: Կազմակերպության գործունեությունը կարգավորվում է ՀՀ կենտրոնական բանկի (ՀՀ ԿԲ) կողմից: Կազմակերպությունը ստացել է վարկային կազմակերպության լիցենզիա 2016թ. նոյեմբերի 8-ին:

Կազմակերպության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0002, Սարյանի փ. 12:

Հայաստանի Հանրապետությունում Կազմակերպությունն իր գործունեությունն իրականացնում է 33 մասնաճյուղերի և 4 ստեղծերի միջոցով: Կազմակերպության ակտիվների և պարտավորությունների մեծ մասը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետությունում:

Կազմակերպության միակ սեփականատերն է «Ֆինկո Ինվեստ» ՍՊԸ-ն:

Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծանոթագրություն 24-ում:

(բ) Հայաստանի գործարար միջավայրը

Կազմակերպությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանում: Հետևաբար, Կազմակերպության գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական ու ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում գործող կազմակերպությունների համար:

Ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Կազմակերպության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

2 Պատրաստման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության մասին հայտարարություն

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների («ՖՀՄՍ») պահանջների համաձայն:

Այս ֆինանսական հաշվետվություններն իրենցից ներկայացնում են Կազմակերպության տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունների առաջին փաթեթը, որտեղ կիրառվել են ՖՀՄՍ 9 «Ֆինանսական գործիքներ» և ՖՀՄՍ 15 «Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ» ստանդարտների պահանջները: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթների փոփոխությունները ներկայացված են Ծանոթագրություն 2-ի (ե) կետում:

(բ) Չափման հիմունքներ

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

(գ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթն է հանդիսանում ՀՀ դրամը («դրամ»), որը, լինելով Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը, արտացոլում է Կազմակերպության գործունեության հիմքում ընկած իրադարձությունների և հանգամանքների տնտեսական էությունը: Դրամը հանդիսանում է նաև այս ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը:

Ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ:

(դ) Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ պահանջներին համապատասխան պատրաստելու համար ղեկավարությունից պահանջվում է կատարել մի շարք դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամտի և ծախսի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և համապատասխան ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում, որում վերանայվել են և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Դատողություններ

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ժամանակ կատարված դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք առավել էական ազդեցություն ունեն ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրություններում:

- Կիրառելի է միայն 2018թ. համար
  - չափանիշների սահմանում որոշելու համար, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի պարտքային ռիսկի էական աճ սկզբնական ճանաչումից հետո, որոշելու համար սպասվող պարտքային վնասի չափման մեջ հեռանկարի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներառելու մեթոդաբանությունը և սպասվող պարտքային վնասի չափման համար օգտագործվող մոդելների ընտրություն և հաստատում – Ծանոթագրություն 4:
  - ֆինանսական ակտիվների դասակարգում. այն բիզնես մոդելի գնահատում, որի շրջանակներում պահվում են ակտիվները և գնահատում, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները հանդիսանում են միայն միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ – Ծանոթագրություն 3 (ե) (i):

Ենթադրություններ և գնահատումների անորոշություն

Այն ենթադրությունների և գնահատումների հետ կապված անորոշության վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք ենթադրում են տվյալների էական ճշգրտման մեծ ռիսկ, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրությունում.

- Կիրառելի է միայն 2018թ. համար
  - ֆինանսական գործիքների արժեզրկում. որոշել ելակետային տվյալները սպասվող պարտքային վնասի գնահատման մոդելի համար – Ծանոթագրություն 4:

(ե) Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության և ներկայացման փոփոխություններ

Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 9-ը և ՖՀՄՍ 15-ը 2018թ. հունվարի 1-ից:

2018թ. հունվարի 1-ից ուժի մեջ են մտել նաև մի քանի այլ նոր ստանդարտներ, սակայն այդ ստանդարտներն էական ազդեցություն չունեն Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Կազմակերպության կողմից ՖՀՄՍ 9-ին անցման ընտրված մեթոդի համաձայն՝ այս ֆինանսական հաշվետվություններում համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվել ստանդարտի պահանջներն արտացոլելու համար:

ՖՀՄՍ 15-ի կիրառումն ազդեցություն չի ունեցել հաճախորդների հետ պայմանագրերի գծով միջնորդավճարների և այլ վճարների տեսքով եկամտի գումարի և ժամկետների և Կազմակերպության կողմից ճանաչված համապատասխան ակտիվների և պարտավորությունների վրա:

Այս ստանդարտների սկզբնական կիրառման հիմնական արդյունքներն են.

- ՖՀՄՍ 9-ին վերաբերող լրացուցիչ բացահայտումները (Ծանոթագրություն 4):

Ա. ՖՀՄՍ 9 «Ֆինանսական գործիքներ»

ՖՀՄՍ 9-ը սահմանում է ֆինանսական ակտիվների, ֆինանսական պարտավորությունների և ոչ ֆինանսական միավորների առք ու վաճառքի որոշ պայմանագրերի ճանաչման և չափման պահանջները: Այս ստանդարտը փոխարինում է ՀՀՄՍ 39 «Ֆինանսական գործիքներ. ճանաչում և չափում» ստանդարտը: ՖՀՄՍ 9-ի պահանջներն էականորեն տարբերվում են ՀՀՄՍ 39-ի պահանջներից: Նոր ստանդարտն առաջադրում է ֆինանսական ակտիվների հաշվառման և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվառման որոշ ոլորտների սկզբունքային փոփոխություններ:

ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում Կազմակերպությունը կիրառել է ՀՀՄՍ 1 «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» ստանդարտի համապատասխան փոփոխությունները, որոնք պահանջում են առանձին տողով ներկայացնել արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտը շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Բացի այդ, Կազմակերպությունը կիրառել է ՖՀՄՍ 7 «Ֆինանսական գործիքներ. Բացահայտում» ստանդարտի համապատասխան փոփոխությունները 2018թ. տեղեկատվության բացահայտումների հետ կապված, որոնք սակայն չեն կիրառվել համադրելի տեղեկատվության նկատմամբ:

Ստորև ամփոփ կերպով ներկայացված են ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում Կազմակերպության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում տեղի ունեցած առանցքային փոփոխությունները:

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների դասակարգում և չափում

ՖՀՄՍ 9-ը ներառում է ֆինանսական ակտիվների երեք հիմնական դաս՝ ամորտիզացված արժեքով չափվող, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող և շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ: ՖՀՄՍ 9-ով նախատեսված ֆինանսական ակտիվների դասակարգումը որպես կանոն հիմնված է այն բիզնես մոդելի վրա, որի շրջանակներում կառավարվում է ֆինանսական ակտիվը, և դրամական միջոցների հոսքերի վրա: ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն՝ այլևս չեն գործում ՀՀՄՍ 39-ով սահմանված մինչև մարման ժամկետը պահվող ֆինանսական ակտիվների, փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի և վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների դասերը: Կազմակերպության կողմից ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն ֆինանսական ակտիվների դասակարգման վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 3 (ե) (i) կետում:

ՖՀՄՍ 9-ը մեծամասամբ պահպանում է ֆինանսական պարտավորությունների դասակարգման և չափման համար գործող ՀՀՄՍ 39-ի պահանջները: Այնուամենայնիվ, թեև ՖՀՄՍ 39-ի համաձայն, որպես իրական արժեքով չափվող նախատեսված պարտավորությունների իրական արժեքի բոլոր փոփոխությունները ճանաչվում էին շահույթում կամ վնասում, ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն, իրական արժեքի փոփոխությունները, որպես կանոն, ներկայացվում են հետևյալ կերպ.

- իրական արժեքի փոփոխության այն մասը, որը վերագրելի է պարտավորության պարտքային ռիսկի փոփոխություններին, ներկայացվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի կազմում, իսկ
- իրական արժեքի փոփոխության մնացած մասը ներկայացվում է շահույթի կամ վնասի կազմում:

Կազմակերպության կողմից ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն ֆինանսական պարտավորությունների դասակարգման վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 3 (ե) (i) կետում:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում

ՖՀՄՍ 9-ը փոխարինում է ՀՀՄՍ 39-ով սահմանված «կրած վնասի» մոդելը «սպասվող պարտքային վնասի» մոդելով: Արժեզրկման նոր մոդելը կիրառելի է նաև որոշ վարկ տրամադրելու պարտավորվածությունների և ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի, սակայն ոչ՝ բաժնային ներդրումների համար:

ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն՝ պարտքային վնասն ավելի շուտ է ճանաչվում, քան պահանջվում է ՀՀՄՍ 39-ով: Կազմակերպության կողմից ՖՀՄՍ 9-ի արժեզրկման պահանջների կիրառման բացատրությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv) կետում:

Անցումը նոր ստանդարտին

ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում տեղի ունեցած փոփոխությունները կիրառվել են հետընթաց, բացառությամբ ստորև ներկայացվածի.

- Համադրելի ժամանակաշրջանների տվյալները չեն վերահաշվարկվել: ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում առաջացող ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունները հարավում են ոչ էական և չեն ազդում 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ չբաշխված շահույթի և պահուստների վրա: Այնուամենայնիվ, 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա համար ներկայացված տեղեկատվությունը չի արտացոլում ՖՀՄՍ 9-ի պահանջները և, այդ իսկ պատճառով, համադրելի չէ 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա համար ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն ներկայացված տեղեկատվության հետ:

Կազմակերպությունն օգտվել է համադրելի ժամանակաշրջանների տվյալների վերահաշվարկ չկատարելը թույլատրող պարզեցումից, սակայն հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՖՀՄՍ 9-ի արդյունքում ՀՀՄՍ 1-ում կատարված փոփոխությունները պահանջում են առանձին տողով ներկայացնել «արդյունավետ տոկոսադրույթի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտը» շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, Կազմակերպությունն 2017թ. ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված «տոկոսային եկամուտ» հոդվածը ներկայացրել է «արդյունավետ տոկոսադրույթի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ» անվանմամբ:

- Սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ գոյություն ունեցող փաստերի և հանգամանքների հիման վրա կատարվել է հետևյալ գնահատումը.
  - որոշվել է այն բիզնես մոդելը, որի շրջանակներում պահվում է ֆինանսական ակտիվը:

ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում տեղի ունեցած փոփոխությունների և դրանց հետևանքների վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 4-ում:

Բ. ՖՀՄՍ 15 «Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ»

ՖՀՄՍ 15 ստանդարտը սահմանում է համապարփակ հիմունքներ, որոշելու համար, թե որ հանգամանքներում, ինչ չափով և երբ պետք է ճանաչվի հասույթը: Ստանդարտը փոխարինել է ՀՀՄՍ 18 «Հասույթ», ՀՀՄՍ 11 «Կառուցման պայմանագրեր» և հարակից մեկնաբանությունները:

Կազմակերպությունը կիրառել է ՖՀՄՍ 15-ը 2018թ. հունվարի 1-ից հետընթաց, համաձայն ՀՀՄՍ 8-ի՝ առանց պրակտիկ բնույթի պարզեցումներից օգտվելու: ՖՀՄՍ 15-ի կիրառումն ազդեցություն չի ունեցել Կազմակերպության հաճախորդների հետ պայմանագրերի գծով միջնորդավճարների և այլ վճարների տեսքով եկամտի ժամկետի կամ գումարի վրա:

3 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

Բացառությամբ Ծանոթագրություն 2-ի (ե) կետում բացահայտված փոփոխությունների, ստորև ներկայացվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը հետևողականորեն կիրառվել է Կազմակերպության կողմից այս ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար:

(ա) Արտարժույթով գործարքներ

Արտարժույթով իրականացված գործարքները փոխարկվում են դրամի գործարքի օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով:

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերափոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի այդ օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Դրամային հոդվածների գծով արտարժույթով իրականացված գործառնություններից առաջացած շահույթը կամ վնասն իրենից ներկայացնում է ժամանակաշրջանի սկզբում ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, արդյունավետ տոկոսադրույթի ու ժամանակաշրջանի վճարումների ճշգրտումով ամորտիզացված արժեքի և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով փոխարկված ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված ամորտիզացված արժեքի միջև տարբերությունը:

Արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային ակտիվները և պարտավորությունները, որոնք չափվում են իրական արժեքով, վերափոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի իրական արժեքի որոշման ամսաթվի դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային ակտիվները և պարտավորությունները, որոնք չափվում են սկզբնական արժեքով, փոխարկվում են գործարքի օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով:

Վերափոխարկման հետևանքով առաջացող արտարժութային տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

(բ) Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ են համարվում կանխիկ թղթադրամները և մետաղադրամները, բանկերում պահվող սահմանափակումներ չունեցող մնացորդները, ինչպես նաև մինչև երեք ամիս սկզբնական մարման ժամկետով բարձր իրացվելի ֆինանսական ակտիվները, որոնց իրական արժեքը չի ենթարկվում էական փոփոխությունների և որոնք օգտագործվում են Կազմակերպության կողմից կարճաժամկետ

պարտավորվածությունները կառավարելու համար: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում ենք ամորտիզացված արժեքով՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

(գ) Տոկոսներ

2018թ. հունվարի 1-ից կիրառվող քաղաքականություն

Արդյունավետ տոկոսադրույք

Տոկոսային եկամուտը և ծախսը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի գործողության ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված դրամական միջոցների ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները զեղչում է ճշգրիտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը կամ
- ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքը:

Ֆինանսական գործիքների, բացառությամբ ձեռքբերված կամ ստեղծված արժեգրկված ակտիվների, արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս Կազմակերպությունը գնահատում է ապագա դրամական միջոցների հոսքերը՝ հաշվի առնելով ֆինանսական գործիքի բոլոր պայմանագրային պայմանները, սակայն առանց հաշվի առնելու սպասվող պարտքային վնասը: Ձեռքբերված կամ ստեղծված արժեգրկված ֆինանսական ակտիվների համար հաշվարկվում է պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույք՝ կիրառելով ապագա դրամական միջոցների հոսքերը՝ ներառյալ սպասվող պարտքային վնասը:

Արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկը ներառում է գործարքի հետ կապված ծախսումները և վճարված կամ ստացված բոլոր այն գումարները, որոնք կազմում են արդյունավետ տոկոսադրույքի բաղկացուցիչ մասը: Գործարքի հետ կապված ծախսումները ներառում են այն լրացուցիչ ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը:

Ամորտիզացված արժեք և համախառն հաշվեկշռային արժեք

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքն այն գումարն է, որով ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափվում է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած հիմնական գումարի մարումները, գումարած կամ հանած սկզբնական գումարի և մարման գումարի տարբերության գծով կուտակված ամորտիզացիան՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով, և ֆինանսական ակտիվների համար՝ ճշգրտված սպասվող պարտքային վնասի գծով պահուստի (կամ նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը արժեգրկման գծով պահուստի) մասով:

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքն իրենից ներկայացնում է ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքը՝ նախքան սպասվող պարտքային վնասի գծով պահուստի մասով ճշգրտումը:

Տոկոսային եկամտի և ծախսի հաշվարկ

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկվում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության սկզբնական ճանաչման պահին: Տոկոսային եկամուտը և ծախսը հաշվարկելիս արդյունավետ տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ (եթե ակտիվն արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Արդյունավետ տոկոսադրույքը վերանայվում է լողացող տոկոսադրույքով գործիքների գծով դրամական միջոցների հոսքերի պարբերական վերագնահատման արդյունքում՝ շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Արդյունավետ տոկոսադրույքը վերանայվում է նաև իրական արժեքի հեջավորման հետ կապված ճշգրտումներն արտացոլելու համար այն ամսաթվի դրությամբ, երբ սկսվում է հեջի գծով ճշգրտման ամորտիզացիայի հաշվարկը:

Այնուամենայնիվ, սկզբնական ճանաչումից հետո արժեզրկված ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Եթե ակտիվն այլևս արժեզրկված չէ, տոկոսային եկամտի հաշվարկը կրկին իրականացվում է համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ:

Սկզբնական ճանաչման պահին արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքն ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Տոկոսային եկամտի հաշվարկը չի իրականացվում համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ, նույնիսկ եթե ակտիվի պարտքային ռիսկը նվազում է:

Տեղեկատվությունն այն մասին, թե որ դեպքերում են ֆինանսական ակտիվները համարվում արժեզրկված, ներկայացված է Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv) կետում:

Ներկայացում

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ներկայացված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով տոկոսները:

Նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը կիրառվող քաղաքականություն

Արդյունավետ տոկոսադրույք

Տոկոսային եկամուտը և ծախսերը ճանաչվում էին շահույթում կամ վնասում կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն էր, որը ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գործողության ակնկալվող ժամկետի (կամ, համապատասխան դեպքերում, ավելի կարճ ժամանակակա հատվածի) համար գնահատված դրամական միջոցների ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները զեղչում էր ճշգրիտ մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գուտ հաշվեկշռային արժեքը: Արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս Կազմակերպությունը գնահատում էր ապագա դրամական միջոցների հոսքերը՝ հաշվի առնելով ֆինանսական գործիքի բոլոր պայմանագրային պայմանները, սակայն առանց հաշվի առնելու ապագա պարտքային վնասը:

Արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկում ներառվում էին գործարքի հետ կապված ծախսումները և վճարված կամ ստացված գումարները, որոնք կազմում էին արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի: Գործարքի հետ կապված ծախսումները ներառում էին լրացուցիչ ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը:

Ներկայացում

Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ներկայացված տոկոսային եկամուտը ներառում էր ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով տոկոսները:

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ներկայացված տոկոսային ծախսը ներառում էր ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների գծով տոկոսային ծախսը:

Նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը կիրառվող քաղաքականություն

Նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը կիրառվում էր նույն քաղաքականությունը, մասնավորապես.

- արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն էր, որը ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գործողության ակնկալվող ժամկետի (կամ, համապատասխան դեպքերում, ավելի կարճ ժամանակակահատվածի) համար գնահատված դրամական միջոցների ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները զեղչում էր ճշգրիտ մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գուտ հաշվեկշռային արժեքը: Արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս Կազմակերպությունը գնահատում էր ապագա դրամական միջոցների հոսքերը՝ հաշվի առնելով ֆինանսական գործիքի բոլոր պայմանագրային պայմանները, սակայն առանց հաշվի առնելու ապագա պարտքային վնասը:
- ձեռքբերված կամ տրամադրված արժեքից կամ ֆինանսական ակտիվների համար պարտքային ռիսկի ճշգրտումով արդյունավետ տոկոսադրույքը սահմանված չէր:

(դ) Վճարներ և միջնորդավճարներ

Վճարների և միջնորդավճարների տեսքով եկամուտը և ծախսերը, որոնք կազմում են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մասը, ներառվում են արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկում (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (գ)):

Վճարների և միջնորդավճարների տեսքով այլ եկամուտը, ներառյալ՝ հաշիվների սպասարկման վճարները, ներդրումների կառավարման վճարները, վաճառքների գծով միջնորդավճարները, տեղաբաշխման գծով միջնորդավճարները և սինդիկացված վարկերի գծով միջնորդավճարները, ճանաչվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելիս: Եթե չի ակնկալվում, որ վարկը կտրամադրվի վարկավորելու պարտավորվածության շրջանակներում, ապա վարկավորման պարտավորվածության գծով վճարը ճանաչվում է գծային մեթոդով՝ պարտավորվածության գործողության ժամկետի ընթացքում:

Հաճախորդի հետ պայմանագիրը, որի արդյունքում Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչվում է ֆինանսական գործիք, կարող է մասնակիորեն գտնվել ՖՀՄՍ 9-ի գործողության ոլորտում և մասնակիորեն՝ ՖՀՄՍ 15-ի գործողության ոլորտում:

Նման դեպքերում Կազմակերպությունը նախ կիրառում է ՖՀՄՍ 9-ը՝ առանձնացնելու և չափելու համար պայմանագրի այն մասը, որը գտնվում է ՖՀՄՍ 9-ի գործողության ոլորտում, իսկ այնուհետև կիրառում է ՖՀՄՍ 15-ը՝ պայմանագրի մնացած մասի համար:

Վճարների և միջնորդավճարների տեսքով այլ ծախսերը հիմնականում վերաբերում են գործարքների գծով վճարներին և սպասարկման վճարներին, որոնք ծախսագրվում են ծառայությունը ստանալիս:

(ե) Ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ

i. Դասակարգում

Ֆինանսական ակտիվներ – 2018թ. հունվարի 1-ից կիրառվող քաղաքականություն

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող կամ շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե այն բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախատեսված չէ որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է պահել ակտիվը պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքեր հավաքագրելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական միջոցների հոսքեր, որոնք հանդիսանում են միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ:

Պարտքային գործիքը չափվում է իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով, եթե այն բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախատեսված չէ որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն իրագործվում է թե՛ պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրման և թե՛ ֆինանսական ակտիվների վաճառքի միջոցով և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական միջոցների հոսքեր, որոնք հանդիսանում են միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ:

Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների գծով շահույթը և վնասը ճանաչվում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում, բացառությամբ ստորև ներկայացվածների, որոնք ճանաչվում են նույն կերպ ինչ որ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով շահույթը և վնասը.

- տոկոսային եկամուտ՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույթի մեթոդը,
- սպասվող պարտքային վնաս և հակադարձումներ և
- օգուտ և վնաս փոխարժեքային տարբերություններից:

Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող:

Բացի այդ, սկզբնական ճանաչման պահին Կազմակերպությունը կարող է անդառնալիորեն նախատեսել ֆինանսական ակտիվը, որն այլապես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափման պահանջները, որպես շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող, եթե դա թույլ կտա վերացնել կամ էականորեն նվազեցնել հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանա:

Բիզնես մոդելի գնահատում

Կազմակերպությունը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի շրջանակներում պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեության կառավարման և ղեկավարությանը տեղեկատվության տրամադրման եղանակը: Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարությունն ուղղված է պամանագրով նախատեսված տոկոսային եկամտի ստացմանը, տոկոսադրույքների որոշակի կառուցվածքի պահպանմանը, ֆինանսական ակտիվների գործողության ժամկետների համապատասխանեցմանն այն պարտավորությունների գործողության ժամկետներին, որոնք ֆինանսավորում են այդ ակտիվները, կամ դրամական միջոցների հոսքերի իրացմանն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- ինչպես է գնահատվում պորտֆելի եկամտաբերությունը և ինչպես է այդ տեղեկատվությունը հաղորդվում Կազմակերպության ղեկավարությանը:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ֆինանսական ակտիվների) արդյունավետության վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:
- ինչպես են վարձատրվում ղեկավարները, օրինակ՝ արդյոք վարձատրությունը կախված է կառավարվող ակտիվների իրական արժեքից կամ ակտիվներից հավաքագրվող պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերից:
- նախորդ ժամանակաշրջանների վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, վաճառքների պատճառները և վաճառքների ապագա ծավալների ակնկալիքները: Այնուամենայնիվ, վաճառքների ծավալի վերաբերյալ տեղեկատվությունը առանձին չի դիտարկվում, այն դիտարկվում է իրականացնելիս մեկ ընդհանուր վերլուծություն առ այն, թե ինչպես են իրագործվում ֆինանսական ակտիվների կառավարման համար Կազմակերպության առաջադրված նպատակները և ինչպես են իրացվում դրամական միջոցների հոսքերը:

Առևտրական նպատակներով պահվող ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական ակտիվները, որոնք կառավարվում են և որոնց արդյունավետությունը գնահատվում է իրական արժեքի հիմունքով, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով, քանի որ չեն պահվում ոչ պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը հավաքագրելու և ոչ էլ՝ թե՛ պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը հավաքագրելու և թե՛ ֆինանսական ակտիվները վաճառելու համար:

Գնահատում, թե արդյոք պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» սահմանվում է որպես փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և վարկավորման հետ կապված

այլ հիմնական ռիսկերի և ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի), ինչպես նաև շահույթի մարժայի հատուցում:

Գնահատելիս, թե արդյոք պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը հանդիսանում են միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ, Կազմակերպությունը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այստեղ ներառվում է այն գնահատումը, թե արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական միջոցների ժամկետը կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չի բավարարի այդ պայմանը: Այս գնահատումն իրականացնելիս Կազմակերպությունը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական միջոցների գումարը և ժամկետը,
- լծակավորման հատկանիշը,
- վաղաժամկետ մարման և գործողության ժամկետի երկարաձգման հնարավորությունը,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Կազմակերպության պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի նկատմամբ (օրինակ՝ ոչ վերադարձնելի ակտիվների հետ կապված պայմանավորվածություններ),
- առանձնահատկությունները, որոնք փոխում են փողի ժամանակային արժեքի հատուցումը, օրինակ՝ տոկոսադրույքների պարբերական վերանայումը:

Վերադասակարգում

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն ժամանակաշրջանի, որը հաջորդում է Կազմակերպության կողմից ֆինանսական ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելի փոփոխությանը:

Ֆինանսական ակտիվներ – նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը կիրառվող քաղաքականություն

Կազմակերպությունը դասակարգում էր իր ֆինանսական ակտիվները ստորև ներկայացված դասերից մեկին.

- վարկեր և փոխառություններ,
- մինչև մարման ժամկետը պահվող ֆինանսական ակտիվներ,
- վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ:

Տես՝ Ծանոթագրություն 3 (գ) կետը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն իր ֆինանսական պարտավորությունները, բացառությամբ ֆինանսական երաշխավորությունների և վարկ տրամադրելու պարտավորվածությունների, դասակարգում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների դասին:

Վերադասակարգում

Ֆինանսական պարտավորությունները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո:

ii. Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվն այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է դրամական միջոցների հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերը և հատույցները, կամ որում Կազմակերպությունը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերը և հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը:

Ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչելիս ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի (կամ ապաճանաչված մասի վրա բաշխված հաշվեկշռային արժեքի) և (i) ստացված հատուցման (ներառյալ ձեռք բերված որևէ նոր ակտիվ՝ հանած ստանձնած որևէ նոր պարտավորություն) և (ii) այլ համապարփակ արդյունքում նախկինում ճանաչված կուտակված որևէ շահույթի կամ վնասի գումարի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ապաճանաչման պահանջները բավարարող փոխանցված ֆինանսական ակտիվներում Կազմակերպության կողմից ստեղծված կամ պահվող մասնակցությունը ճանաչվում է որպես առանձին ակտիվ կամ պարտավորություն:

Կազմակերպությունն իրականացնում է գործարքներ, որոնցով փոխանցում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված ակտիվները, սակայն պահպանում է փոխանցված ակտիվների սեփականության հետ կապված բոլոր ռիսկերը և հատույցները կամ դրանց մի մասը: Նման դեպքերում փոխանցված ակտիվները չեն ապաճանաչվում: Նման գործարքների օրինակներ են արժեթղթերի որպես փոխառություն տրամադրումը և վաճառքի և հետգնման գործարքները:

Գործարքներում, որոնցում Կազմակերպությունը ոչ պահպանում է, ոչ էլ փոխանցում է ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերը և հատույցները, և պահպանում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, Կազմակերպությունը շարունակում է ճանաչել ակտիվը այնքանով, որքանով շարունակվում է նրա ներգրավվածությունը ֆինանսական ակտիվում, որն այն չափն է, որով նա ենթարկված է փոխանցված ակտիվի արժեքի փոփոխությունների ազդեցությանը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունն այն դեպքում, երբ վերջինիս պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են, կամ չեղյալ են համարվում, կամ ուժը կորցնում են:

iii. Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների փոփոխություն

2018թ. հունվարի 1-ից կիրառվող քաղաքականություն

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոխվում են, Կազմակերպությունը գնահատում է, թե արդյոք փոփոխված ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Եթե դրամական միջոցների հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր

են («նշանակալի փոփոխություն»), ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի հետ կապված ծախսումները:

Որպես փոփոխության մաս ստացված վճարները հաշվառվում են հետևյալ կերպ.

- վճարները, որոնք դիտարկվում են նոր ակտիվի իրական արժեքը որոշելիս, և վճարներ, որոնք իրենցից ներկայացվում են գործարքի հետ կապված ծախսումների հատուցում, ներառվում են ակտիվի սկզբնական չափման մեջ,
- մյուս վճարները ներառվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես ապաճանաչումից առաջացող շահույթի կամ վնասի մաս:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվներից կամ ֆինանսական պարտավորությունների գծով դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես փոփոխություն, եթե առաջանում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից, օրինակ՝ Կազմակերպության կողմից տոկոսադրույքների փոփոխությունը ՀՀ ԿԲ-ի հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխության պատճառով, եթե վարկային պայմանագրով Կազմակերպությունն իրավունք ունի կատարել նման փոփոխություն:

Կազմակերպությունն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, թե արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են փոփոխված կամ փոխարինող ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերից: Կազմակերպությունը գնահատում է փոփոխության նշանակալի լինելը քանակական և որակական գործոնների հիման վրա հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական միջոցների հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Կազմակերպությունը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման ուղեցույցին նմանատիպ ուղեցույց:

Եթե դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունը պայմանավորված է վարկառուի ֆինանսական դժվարություններով, ապա որպես կանոն փոփոխության նպատակն ակտիվի արժեքի առավելագույն չափով հատուցումն է ըստ պայմանագրի սկզբնական պայմանների, այլ ոչ՝ էականորեն տարբեր պայմաններով նոր ակտիվի ստեղծումը: Եթե Կազմակերպությունը մտադիր է այնպես փոխել ֆինանսական ակտիվը, որպեսզի ներվեն դրամական միջոցների հոսքերը, ապա այն նախ պետք է դիտարկի ակտիվի մի մասի դուրսգրման հնարավորությունը նախքան փոփոխությունը կատարելը (տես՝ ստորև դուրսգրման քաղաքականություն): Այս մոտեցումն ազդում է քանակական գնահատման արդյունքի վրա և հանգեցնում է նրան, որ ապաճանաչման չափանիշները սովորաբար չեն բավարարվում նման դեպքերում: Կազմակերպությունն իրականացնում է նաև որակական գնահատում, որոշելու համար փոփոխության նշանակալի լինելը:

Եթե ամորտիզացված արժեքով կամ այլ ֆինանսական արդյունքի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը, Կազմակերպությունը նախ վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը, կիրառելով ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը, և արդյունքում առաջացող ճշգրտումը ճանաչում է որպես շահույթի կամ վնասի փոփոխություն՝ շահույթի կամ վնասի կազմում: Լողացող

տոկոսադրույքով ֆինանսական ակտիվների համար փոփոխությունից առաջացող շահույթը կամ վնասը հաշվարկելու համար կիրառված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է՝ արտացոլելու համար փոփոխության պահին գործող ընթացիկ շուկայական պայմանները: Փոփոխության շրջանակներում կրած ցանկացած ծախսումները կամ վճարված վճարները ճշգրտում են փոփոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում են փոփոխված ֆինանսական ակտիվի գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում:

Եթե այս փոփոխությունն իրականացվում է վարկառուի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv)), ապա շահույթը կամ վնասը ներկայացվում է արժեզրկումից կորուստների հետ միասին: Մյուս դեպքերում այն ներկայացվում է որպես արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (գ)):

Հաստատուն տոկոսադրույքով վարկերի համար, որոնց դեպքում վարկառուն հնարավորություն ունի ժակետից շուտ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց էական տուգանքի, Կազմակերպությունը հաշվառում է տոկոսադրույքի փոփոխությունը մինչև ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքի մակարդակը՝ կիրառելով լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքների համար գործող ուղեցույցը: Սա նշանակում է, որ արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է առաջընթաց:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պայմաններով պարտավորության գծով դրամական միջոցների հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Այս դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության և փոփոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ճանաչվում է շահույթի կամ վնասի կազմում: Վճարված հատուցումը ներառում է փոխանցված ոչ ֆինանսական ակտիվները (առկայության դեպքում) և ստանձնած պարտավորությունները, այդ թվում՝ նոր փոփոխված ֆինանսական պարտավորությունը:

Կազմակերպությունն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբեր են, եթե նոր պայմանների համաձայն դրամական միջոցների հոսքերի զեղչված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները (առանց ստացված վճարների) և զեղչված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, առնվազն 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական միջոցների հոսքերի զեղչված ներկա արժեքից:

Եթե ֆինանսական պարտավորության փոփոխությունը չի բավարարում ապաճանաչման պայմանները, պարտավորության ամորտիզացված արժեքը վերահաշվարկվում է, զեղչելով փոփոխված դրամական միջոցների հոսքերը սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, և արդյունքում առաջացող շահույթը կամ վնասը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Լողացող դրույքով ֆինանսական պարտավորությունների համար փոփոխությունից առաջացող շահույթը կամ վնասը հաշվարկելու համար կիրառված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է՝ արտացոլելու համար փոփոխության պահին գործող ընթացիկ շուկայական պայմանները: Ցանկացած կրած ծախսումները կամ

վճարված վճարները ճանաչվում են որպես պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտում և ամորտիզացվում են փոփոխված ֆինանսական պարտավորության գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում՝ գործիքի արդյունավետ տոկոսադրույքի վերահաշվարկի միջոցով:

Նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը կիրառվող քաղաքականություն

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոխվում էին, Կազմակերպությունը գնահատում էր, թե արդյոք փոփոխված ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր էին: Եթե դրամական միջոցների հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր էին, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում էին ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում էր (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (ե) (ii)) և ճանաչվում էր նոր ֆինանսական ակտիվ իրական արժեքով:

Եթե այս փոփոխությունն իրականացվում էր վարկառուի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով և ակտիվը չէր ապաճանաչվում, ակտիվի արժեքը կունը չափվում էր կիրառելով նախքան փոփոխությունը գործող տոկոսադրույքով (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv)):

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն ապաճանաչում էր ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոխվում էին վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պայմաններով պարտավորության գծով դրամական միջոցների հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր էին: Այս դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում էր նոր ֆինանսական պարտավորություն իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության և փոփոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ճանաչվում էր շահույթի կամ վնասի կազմում: Վճարված հատուցումը ներառում էր փոխանցված ոչ ֆինանսական ակտիվները (առկայության դեպքում) և ստանձնած պարտավորությունները, այդ թվում՝ նոր փոփոխված ֆինանսական պարտավորությունը:

Եթե ֆինանսական պարտավորության փոփոխությունը չէր բավարարում ապաճանաչման պայմանները, կրած ծախսումները կամ վճարված վճարները ճանաչվում էին որպես պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտում և ամորտիզացվում էին փոփոխված ֆինանսական պարտավորության գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում՝ գործիքի արդյունավետ տոկոսադրույքի վերահաշվարկի միջոցով:

iv. Արժեքկում

Տես՝ նաև Ծանոթագրություն 4:

2018թ. հունվարի 1-ից կիրառվող քաղաքականություն

Կազմակերպությունը ճանաչում է պահուստ սպասվող պարտքային վնասի գծով շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չչափվող հետևյալ ֆինանսական գործիքների համար.

- պարտքային գործիքներ հանդիսացող ֆինանսական ակտիվներ և
- վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններ:

Բաժնային գործիքներում ներդրումների գծով արժեզրկումից կորուստ չի ճանաչվում:

Կազմակերպությունը չափում է վնասի գծով պահուստը ֆինանսական գործիքի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում սպասվող պարտքային վնասին հավասար գումարի չափով, բացառությամբ այն ֆինանսական գործիքների, որոնց գծով պարտքային ռիսկն էականորեն չի աճել սկզբնական ճանաչման պահից (տես՝ Ծանոթագրություն 4), որոնց համար վնասի գծով պահուստը չափվում է 12 ամսվա ընթացքում սպասվող պարտքային վնասին հավասար գումարի չափով:

Կազմակերպությունը չի օգտվում ցածր ռիսկի համար նախատեսված պարզեցումից իր ֆինանսական գործիքների հետ կապված:

12 ամսվա ընթացքում սպասվող պարտքային վնասն իրենից ներկայացնում է սպասվող պարտքային վնասի այն մասը, որն առաջանում է պարտավորությունների չկատարման այն դեպքերի արդյունքում, որոնք հնարավոր են հաշվետու ամսաթվից հետո 12 ամսվա ընթացքում: Ֆինանսական գործիքները, որոնց գծով ճանաչվում է 12 ամսվա ընթացքում սպասվող պարտքային վնաս, դիտարկվում են որպես 1-ին փուլի ֆինանսական գործիքներ:

Ֆինանսական գործիքի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում սպասվող պարտքային վնասն իրենից ներկայացնում է այն սպասվող պարտքային վնասը, որն առաջանում է պարտավորությունների չկատարման բոլոր հնարավոր դեպքերի արդյունքում ֆինանսական գործիքի ակնկալվող գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում: Ֆինանսական գործիքները, որոնց գծով ճանաչվում է ֆինանսական գործիքի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում սպասվող պարտքային վնաս, դիտարկվում են որպես 2-րդ փուլի ֆինանսական գործիքներ (եթե պարտքային ռիսկն էականորեն աճել է սկզբնական ճանաչման պահից, սակայն ֆինանսական գործիքներն արժեզրկված չեն) և որպես 3-րդ փուլի ֆինանսական գործիքներ (եթե ֆինանսական գործիքներն արժեզրկված են):

Սպասվող պարտքային վնասի չափում

Սպասվող պարտքային վնասն իրենից ներկայացնում է ըստ պարտականությունների չկատարման հավանականության աստիճանի կշռված պարտքային վնասի գնահատականը և չափվում է հետևյալ կերպ.

- *Ֆինանսական ակտիվներ, որոնք արժեզրկված չեն հաշվետու ամսաթվի դրությամբ.* որպես բոլոր պակասող դրամական միջոցների ներկա արժեք (այսինքն՝ տարբերությունն այն դրամական միջոցների հոսքերի միջև, որոնք Կազմակերպությունը պետք է ստանա պայմանագրի համաձայն և որոնք Կազմակերպությունն ակնկալում է ստանալ),
- *Ֆինանսական ակտիվներ, որոնք արժեզրկված են հաշվետու ամսաթվի դրությամբ.* որպես համախառն հաշվեկշռային արժեքի և ապագա գնահատված դրամական միջոցների հոսքերի ներկա արժեքի տարբերություն,
- *վարկ տրամադրելու պարտավորվածությունների չօգտագործված մաս.* որպես այն տարբերության ներկա արժեք, որը գոյություն ունի պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի, որոնք Կազմակերպությունը պետք է ստանա, եթե վարկառուն օգտվի վարկ ստանալու իր իրավունքից, և այն դրամական միջոցների հոսքերի միջև, որոնք Կազմակերպությունն ակնկալում է ստանալ:

Տես՝ նաև Ծանոթագրություն 4:

Վերանայված պայմաններով ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները վերանայվում են կամ փոփոխվում են կամ գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվը փոխարինվում է նորով վարկառուի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով, գնահատվում է ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչման անհրաժեշտությունը (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (ե) (iii)), և սպասվող պարտքային վնասը չափվում է հետևյալ կերպ.

- Եթե պայմանների ակնկալվող վերանայումը չի հանգեցնում գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը, ապա փոփոխված ֆինանսական ակտիվից ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերը ներառվում են գոյություն ունեցող ակտիվի գծով պակասող դրամական միջոցների հաշվարկում (տես՝ Ծանոթագրություն 4):
- Եթե պայմանների ակնկալվող վերանայումը հանգեցնում է գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը, ապա նոր ակտիվի ակնկալվող իրական արժեքը դիտարկվում է որպես գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվից առաջացող վերջնական դրամական միջոցների հոսքեր՝ վերջինիս ապաճանաչման ժամանակ: Այս գումարը ներառվում է գոյություն ունեցող ակտիվի գծով պակասող դրամական միջոցների հաշվարկում, որոնք զեղչվում են ապաճանաչման ակնկալվող ամսաթվից մինչև հաշվետու ամսաթիվը՝ կիրառելով գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը:

Արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Կազմակերպությունը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներն արժեզրկված լինելու տեսանկյունից: Ֆինանսական ակտիվը համարվում է արժեզրկված, եթե տեղի են ունցել մեկ կամ ավելի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական միջոցների հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի արժեզրկված լինելու վկայությունը ներառում է հետևյալ դիտարկելի տվյալները.

- վարկառուի կամ թողարկողի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, այդ թվում՝ պարտականությունների չկատարումը կամ վճարման ուշացումը,
- Կազմակերպության կողմից վարկի կամ փոխատվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որը Կազմակերպությունն այլ հանգամանքներում չէր դիտարկի,
- վարկառուի հավանական սնանկացումը կամ այլ ֆինանսական վերակազմավորում:

Վարկը, որի պայմանները վերանայվել են վարկառուի վիճակի վատթարացման պատճառով, սովորաբար համարվում է արժեզրկված, եթե գոյություն չունի վկայություն, որ պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը չստանալու ռիսկն էականորեն նվազել է և չկան արժեզրկման այլ հայտանիշներ: Բացի այդ, անհատներին տրված վարկերի դեպքում արժեզրկված է համարվում 45 կամ ավելի օր ժամկետանց վարկը:

Սպավող պարտքային վնասի գծով պահուստի ներկայացում ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում

Սպավող պարտքային վնասի գծով պահուստը ներկայացվում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում հետևյալ կերպ.

- *ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ՝ որպես նվազեցում ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից,*
- *վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններ և ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր՝ սովորաբար որպես պահուստ,*
- *երբ ֆինանսական գործիքը ներառում է թե՛ օգտագործված և թե՛ չօգտագործված բաղադրիչ, և Կազմակերպությունը չի կարող տարանջատել վարկ տրամադրելու պարտավորվածության բաղադրիչի գծով սպասվող պարտքային վնասն արդեն օգտագործված բաղադրիչի գծով սպասվող պարտքային վնասից, Կազմակերպությունը ներակայացնում է վնասի գծով ընդհանուր պահուստ երկու բաղադրիչների համար: Ընդհանուր գումարը ներկայացվում է որպես նվազեցում օգտագործված բաղադրիչի համախառն հաշվեկշռային արժեքից: Այն գումարը, որով վնասի գծով պահուստը գերազանցում է օգտագործված բաղադրիչի համախառն հաշվեկշռային արժեքը, ներկայացվում է որպես պահուստ:*

Դուրսգրումներ

Վարկերը դուրս են գրվում, երբ գոյություն չունի ֆինանսական ակտիվն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն փոխհատուցելու իրատեսական ակնկալիք: Դուրսգրումը սովորաբար իրականացվում է այն դեպքում, երբ Կազմակերպությունը որոշում է, որ վարկառու չունի այնպիսի ակտիվներ կամ եկամտի աղբյուրներ, որոնցից կարող է ստանալ բավարար դրամական միջոցների հոսքեր դուրսգրման ենթակա գումարները մարելու համար: Այս գնահատումն իրականացվում է առանձին յուրաքանչյուր ակտիվի համար:

Նախկինում դուրսգրված գումարների փոխհատուցումը ներառվում է «ֆինանսական գործիքների արժեզրկումից կորուստներ» հոդվածում՝ շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Դուրսգրված ֆինանսական ակտիվների գծով կարող են դեռևս կիրառվել հարկադիր միջոցներ՝ վճարման ենթակա գումարների վերադարձման Կազմակերպության ընթացակարգերի հետ համապատասխանություն ապահովելու համար:

Նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը կիրառվող քաղաքականություն

Արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Կազմակերպությունը գնահատում էր, թե արդյոք գոյություն ուներ ֆինանսական ակտիվների արժեզրկված լինելու անկողմնակալ վկայություն: Ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների խումբն արժեզրկվում էր, երբ առկա էր անկողմնակալ վկայություն ֆինանսական ակտիվի(ների) սկզբնական ճանաչումից հետո տեղի ունեցած կորստի դեպքերի մասին, և այդ կորստի դեպքն ազդեցություն էր ունեցել ֆինանսական ակտիվի(ների) գծով գնահատված ապագա դրամական միջոցների հոսքերի վրա, որոնք հնարավոր էր արժանահավատորեն գնահատել:

Բացի այդ, արժեզրկված էին համարվում 45 օր և ավել ժամկետանց անհատներին տրված վարկերը:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման անկողմնակալ վկայությունը ներառում էր՝

- վարկառուի կամ թողարկողի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պարտավորությունների չկատարումը կամ վճարումների ուշացումը վարկառուի կողմից,
- Կազմակերպության կողմից վարկի կամ փոխատվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որը Կազմակերպությունն այլ հանգամանքներում չէր դիտարկի,
- վարկառուի կամ թողարկողի սնանկացման հայտանիշները, կամ
- ակտիվների խմբին վերաբերող դիտարկելի տվյալները, ինչպիսիք են խմբի կազմի մեջ մտնող վարկառուների կամ թողարկողների վճարունակության վատթարացումը, կամ տվյալ խմբի կազմի մեջ մտնող վարկառուների կամ թողարկողների կողմից պարտականությունների չկատարման հետ փոխկապակցված տնտեսական պայմանները:

Վարկը, որի պայմանները վերանայվել էին վարկառուի վիճակի վատթարացման պատճառով, սովորաբար համարվում էր արժեզրկված, եթե գոյություն չունեի վկայություն, որ պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը չստանալու ռիսկն էականորեն նվազել էր և չկային արժեզրկման այլ հայտանիշներ:

Անորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվներ

Անորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվները հիմնականում ներառում էին վարկերը և այլ դեբիտորական պարտքերը («վարկեր և դեբիտորական պարտքեր»): Կազմակերպությունը վերանայում էր իր վարկերը և դեբիտորական պարտքերը՝ արժեզրկումը կանոնավոր հիմունքով գնահատելու նպատակով:

Կազմակերպությունը նախ գնահատում էր, թե արդյոք գոյություն ունի արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն այն առանձին վարկերի ու դեբիտորական պարտքերի գծով, որոնք առանձին վերցված նշանակալի էին, և ապա առանձին կամ հավաքական հիմունքով՝ այն վարկերի ու դեբիտորական պարտքերի գծով, որոնք առանձին վերցված նշանակալի չէին: Եթե Կազմակերպությունը որոշում էր, որ առանձին գնահատված վարկի կամ դեբիտորական պարտքի գծով՝ լինի այն նշանակալի կամ ոչ նշանակալի, արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն չկար, ապա այն ներառում էր այդ վարկը կամ դեբիտորական պարտքը պարտքային ռիսկի համանման բնութագրերով վարկերի և դեբիտորական պարտքերի խմբում և դրանք հավաքական հիմունքով գնահատում արժեզրկման տեսանկյունից: Այն վարկերը և դեբիտորական պարտքերը, որոնք առանձին էին գնահատվում արժեզրկման տեսանկյունից, և որոնց գծով արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում կամ շարունակվում էր ճանաչվել, չէին ներառվում արժեզրկման հավաքական հիմունքով գնահատման մեջ:

Եթե առկա էր վարկի կամ դեբիտորական պարտքի գծով արժեզրկումից կորստի անկողմնակալ վկայություն, ապա կորստի գումարը չափվում էր որպես վարկի կամ դեբիտորական պարտքի հաշվեկշռային արժեքի և այդ վարկի կամ դեբիտորական պարտքի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով զեղչված դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի, ներառյալ երաշխավորությունների և գրավի գծով ստացվելիք գումարների ներկա արժեքի միջև տարբերությունը: Պայմանագրով նախատեսված դրամական միջոցների հոսքերը և նախկին փորձի վրա հիմնված վնասները, որոնց գծով ներկա տնտեսական պայմաններն արտացոլող առկա տեղեկատվության հիման վրա կատարվել էին ճշգրտումներ, հանդիսանում էին դրամական միջոցների ակնկալվող հոսքերի գնահատման հիմք:

Որոշ դեպքերում դիտարկելի տվյալները, որոնք պահանջվում էին վարկի կամ դեբիտորական պարտքի գծով արժեզրկումից կորստի չափը գնահատելու համար, կարող էին լինել սահմանափակ կամ այլևս ոչ ամբողջությամբ առնչվող տվյալ հանգամանքներին: Դա

կարող էր տեղի ունենալ այն դեպքերում, երբ վարկառու ուներ ֆինանսական դժվարություններ և առկա էին քիչ քանակությամբ պատմական տվյալներ համանման վարկառուների վերաբերյալ: Այդպիսի դեպքերում արժեզրկումից կորստի չափը գնահատելու համար Կազմակերպությունն օգտագործում էր իր փորձը և դատողությունները:

Վարկերի և դեբիտորական պարտքերի գծով արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում էին շահույթում կամ վնասում և հակադարձվում են այնքանով, որքանով փոխհատուցվող գումարի հետագա աճը կարելի էր անկողմնակալորեն կապել արժեզրկումից կորստի ճանաչումից հետո տեղի ունեցած իրադարձությանը:

Այն դեպքերում, երբ վարկի հավաքագրումը հնարավոր չէր, վարկը դուրս էր գրվում ի հաշիվ արժեզրկման գծով ձևավորված համապատասխան պահուստի: Կազմակերպությունը վարկի մնացորդը (և արժեզրկման գծով ձևավորված համապատասխան պահուստները) դուրս էր գրում, երբ ղեկավարությունը որոշում էր, որ վարկը ենթակա չէ հավաքագրման և ձեռնարկվել են վարկի վերադարձի հետ կապված բոլոր անհրաժեշտ քայլերը:

(գ) Հաճախորդներին տրված վարկեր և տրված փոխառություններ

2018թ. հունվարի 1-ից կիրառվող քաղաքականություն

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում «հաճախորդներին տրված վարկեր» և «կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ» հոդվածները ներառում են ամորտիզացված արժեքով չափվող հաճախորդներին տրված վարկերը և տրված փոխառությունները (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (ե) (i)), որոնք սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի հետ կապված լրացուցիչ ուղղակի ծախսումները, իսկ հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը կիրառվող քաղաքականություն

Հաճախորդներին տրված վարկերը ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով ոչ անանցյալ ֆինանսական ակտիվներն էին, որոնք գնանշված չէին գործող շուկայում և որոնք Կազմակերպությունը մտադիր չէր վաճառել անմիջապես կամ մոտ ապագայում:

Հաճախորդներին տրված վարկերը ներառում էին որպես վարկեր և դեբիտորական պարտքեր դասակարգված վարկերը: Հաճախորդներին տրված վարկերը սկզբնապես չափվում էին իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի հետ կապված լրացուցիչ ուղղակի ծախսումները, իսկ հետագայում չափվում էին ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(ե) Վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններ

Վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններն իրենցից ներկայացնում են նախապես սահմանված պայմաններով վարկ տրամադրելու կայուն պարտավորվածություններ:

Շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով վարկ տրամադրելու պարտավորվածությունները սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով: Հետագայում դրանք չափվում են հետևյալ կերպ.

- 2018թ. հունվարի 1-ից. ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն որոշված վնասի գծով պահուստի գումարի (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv)) և սկզբնապես ճանաչված գումարի և

համապատասխան դեպքերում, ՖՀՄՍ 15-ի համաձայն ճանաչված կուտակված եկամտի տարբերության առավելագույն գումարով:

- *նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը.* հետևյալ նշվածներից առավելագույնով՝ պարտավորվածության գործողության ժամկետի ընթացքում ամորտիզացված սկզբնական իրական արժեքը և պարտավորության մարման համար ակնկալվող վճարման ներկա արժեքը, երբ պայմանագրով նախատեսված վճարումը դարձել է հավանական:

Կազմակերպությունը չունի շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններ:

Վարկ տրամադրելու այլ պարտավորվածությունների համար.

- *2018թ. հունվարի 1-ից.* Կազմակերպությունը ճանաչում է վնասի գծով պահուստ (տես՝ Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv)),
- *նախքան 2018թ. հունվարի 1-ը.* Կազմակերպությունը ճանաչում էր պահուստ ՀՀՄՍ 37-ի համաձայն, եթե պայմանագիրը համարվում էր անբարենպաստ:

Վարկ տրամադրելու պարտավորվածությունների գծով առաջացող պարտավորությունները ներառվում են պահուստների կազմում: Վարկ տրամադրելու ոչ իրագործելի պարտավորվածությունների համար վնասի գծով պահուստ չի հաշվարկվում:

(ը) Հիմնական միջոցներ

(i) Սեփական ակտիվներ

Հիմնական միջոցների միավորները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

Երբ հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետ ունեցող խոշոր բաղկացուցիչներից, այդ բաղկացուցիչները հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ:

(ii) Մաշվածություն

Մաշվածությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում: Մաշվածության հաշվարկն սկսվում է հիմնական միջոցի ձեռք բերման պահից, իսկ սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների դեպքում՝ վերջիններս կառուցումն ավարտելու և շահագործման հանձնելու պահից: Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետները հետևյալն են.

- վարձակալված հիմնական միջոցների բարելավումներ	վարձակալության ժամկետից և 5 տարի ժամկետից նվազագույնը
- համակարգիչներ և սարքավորումներ	1-ից 3 տարի
- տնտեսական միջոցներ	1-ից 5 տարի
- փոխադրամիջոցներ	5 տարի
- համակարգչային ծրագրեր	5 տարի

(թ) Ոչ նյութական ակտիվներ

Ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և արժեզրկումից կորուստները:

Համակարգչային ծրագրերի լիցենզիաների ձեռքբերման ծախսերը կապիտալացվում են որպես առանձին ծրագրի ձեռքբերման և ներդրման ծախսեր:

Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթում կան վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում: Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետը կազմում է 5-ից 20 տարի:

(ժ) Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ այլ ոչ ֆինանսական ակտիվները, բացառությամբ հետաձգված հարկերի, գնահատվում են արժեզրկման հայտանիշ բացահայտելու նպատակով: Ոչ ֆինանսական ակտիվների փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես նրանց իրական արժեքից՝ հանած վաճառքի ծախսերը և օգտագործման արժեքից առավելագույնը:

Օգտագործման արժեքը գնահատելիս դրամական միջոցների գնահատված ապագա հոսքերը գեղջվում են իրենց ներկա արժեքով՝ օգտագործելով մինչև հարկումը գեղջման այն դրույքը, որն արտացոլում է փողի ժամանակային արժեքի վերաբերյալ շուկայի ներկա գնահատականը և ակտիվին բնորոշ ռիսկերը: Այլ ակտիվներից առաջացող դրամական միջոցների ներհոսքից մեծապես անկախ և դրամական միջոցների ներհոսք չառաջացնող ակտիվների փոխհատուցվող գումարը որոշվում է այն դրամաստեղծ միավորի համար, որին պատկանում է տվյալ ակտիվը: Արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է, երբ ակտիվի կան նրա դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է նրա փոխհատուցվող գումարը:

Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է շահույթում կան վնասում և հակադարձվում է միայն այն դեպքում, եթե փոխվել են փոխհատուցվող գումարը որոշելու համար օգտագործվող գնահատումները: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չգերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի՝ առանց համապատասխան մաշվածության և ամորտիզացիայի, եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլինի:

(ի) Բաժնետիրական կապիտալ

(i) Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Սովորական բաժնետոմսերին և բաժնետոմսերի օպցիոններին ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսերը ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազեցում՝ հարկումից հետո:

(ii) Շահաբաժիններ

Շահաբաժիններ հայտարարելու և վճարելու Կազմակերպության կարողությունը կարգավորվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կանոններով:

Սովորական բաժնետոմսերի շահաբաժիններն արտացոլվում են որպես չբաշխված շահույթի բաշխում այն ժամանակաշրջանում, երբ հայտարարվում են:

(1) Հարկում

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է այլ համապարփակ եկամտի միավորներին կամ ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ճանաչված բաժնետերերի հետ իրականացված գործառնություններին, որի դեպքում շահութահարկը ճանաչվում է այլ համապարփակ եկամտում կամ ուղղակիորեն սեփական կապիտալում:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկի գծով ծախսը տարվա հարկվող շահույթի գծով վճարվելիք հարկի գումարն է, որը հաշվարկվում է՝ կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և նախորդ տարիների վճարման ենթակա հարկերի գծով կատարված ճշգրտումները:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվությունների նպատակների համար օգտագործվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկ չի ճանաչվում ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման գծով ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում չհանդիսացող գործարքում, որն ազդեցություն չունի ո՛չ հաշվապահական և ո՛չ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվներ ճանաչվում են չօգտագործված հարկային վնասի, չօգտագործված հարկային արտոնությունների և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով այնքանով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի հարկվող շահույթ, որի հաշվին դրանք կարող են օգտագործվել: Ապագա հարկվող շահույթի գումարը որոշվում է հակադարձման ենթակա համապատասխան հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների գումարի հիման վրա: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այնքանով, որքանով հավանական չէ, որ համապատասխան հարկային հատուցումը կիրացվի: Այս նվազեցումները հակադարձվում են, եթե մեծանում է ապագա հարկվող շահույթի առկայության հավանականությունը:

Չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվները վերագնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ճանաչվում են այնքանով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել:

Հետաձգված հարկը չափվում է կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքների դրույթները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկային ակտիվների և պարտավորությունների չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կարող են առաջանալ, եթե Կազմակերպությունը կիրառի այն մոտեցումը, որով ակնկալում է վերականգնել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Կազմակերպությունն ունի ընթացիկ հարկային ակտիվներն ընթացիկ հարկային պարտավորությունների դիմաց հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և հետաձգված հարկային ակտիվներն ու հետաձգված հարկային պարտավորությունները վերաբերում են շահութահարկին, որը զանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից նույն հարկատուից կամ տարբեր հարկատուներից, սակայն Կազմակերպությունը մտադիր է հարկային պարտավորությունները մարել և հարկային ակտիվներն իրացնել զուտ հիմունքով կամ միաժամանակ իրացնել հարկային ակտիվներն ու մարել հարկային պարտավորությունները:

(խ) Վարձակալություն

(i) Գործառնական վարձակալություն, որի շրջանակներում Կազմակերպությունը հանդես է գալիս որպես վարձակալ

Ակտիվի վարձակալությունը, որի դեպքում սեփականության հետ կապված բոլոր ռիսկերը և օգուտները պահպանվում են վարձատուի մոտ, դասակարգվում է որպես գործառնական վարձակալություն: Գործառնական վարձակալության գծով վարձավճարները ճանաչվում են որպես ծախս գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում և ներառվում են այլ գործառնական ծախսերում:

(ծ) Եկամտի և ծախսի ճանաչում

Տոկոսային եկամուտը և ծախսը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Վարկերի տրամադրման, սպասարկման և այլ վճարները, որոնք գործարքի հետ կապված ծախսերի հետ միասին դիտարկվում են որպես վարկի ընդհանուր շահութաբերության անբաժան մաս, հետաձգվում և ամորտիզացվում են տոկոսային եկամտի կազմում ֆինանսական գործիքի օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Միջնորդավճարների և այլ վճարների տեսքով եկամուտը, այլ եկամուտը և ծախսը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ համապատասխան ծառայությունը տրամադրելիս:

Գործառնական վարձակալության գծով վճարները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում գծային մեթոդով՝ վարձակալության գործողության ժամկետի ընթացքում:

(կ) Համադրելի տեղեկատվություն

ՖՀՄՍ 9-ին կիրառման արդյունքում Կազմակերպությունը փոխել է որոշ հոդվածների ներկայացումը ֆինանսական հաշվետվությունների հիմնական ձևերում: Համադրելի տեղեկատվությունը վերադասակարգվել է՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի ներկայացման փոփոխությունների հետ համապատասխանություն ասպեկտներով նպատակով:

2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության տվյալների ներկայացումը չի փոփոխվել:

2017թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության տվյալների ներկայացման հիմնական փոփոխություններն ունեցել են հետևյալ ազդեցությունը.

- «Տոկոսային եկամուտը» ներկայացվել է «Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ» հոդվածի կազմում:

(h) Դեռևս չկիրառվող նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ և ստանդարտների փոփոխություններ գործում են 2019թ. հունվարի 1-ից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար և թույլատրվում է դրանց ժամանակից շուտ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, Կազմակերպությունը ժամանակից շուտ չի կիրառվել նշված ստանդարտները և փոփոխություններն այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս:

Դեռևս չգործող ստանդարտներից՝ ՖՀՄՍ 16-ն ըստ ակնկալիքների էական ազդեցություն չի ունենա Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա սկզբնական կիրառման ժամանակ:

(i) ՖՀՄՍ 16

Կազմակերպությունից պահանջվում է կիրառել ՖՀՄՍ 16 «Վարձակալություն» ստանդարտը 2019թ. հունվարի 1-ից: Կազմակերպության գնահատմամբ ՖՀՄՍ 16-ի սկզբնական կիրառումը կունենա ստորև ներկայացվող ազդեցությունը ֆինանսական հաշվետվությունների վրա: 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման փաստացի ազդեցությունը կարող է փոփոխվել, քանի որ՝

- Կազմակերպությունը չի ավարտել իր նոր SS համակարգերը վերահսկող մեխանիզմների փորձարկումը և գնահատումը և
- նոր հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կարող է փոխվել այնքան ժամանակ, մինչև որ Կազմակերպությունը չներկայացնի սկզբնական կիրառման ամսաթիվը ներառող իր ֆինանսական հաշվետվությունների առաջին փաթեթը:

ՖՀՄՍ 16-ը սահմանում է մեկ՝ հաշվեկշռային հաշվառման մոդել վարձակալության համար: Վարձակալը ճանաչում օգտագործման իրավունք հանդիսացող ակտիվը, որն իրենից ներկայացնում է ելակետային ակտիվն օգտագործելու իրավունք, և վարձակալության գծով պարտավորությունը, որն իրենից ներկայացնում է վարձավճարների վճարման պարտականություն: Նախատեսված են բացառություններ կարճաժամկետ վարձակալության և ցածր արժեք ունեցող միավորների վարձակալության համար: Վարձատուի համար հաշվառման ներկայիս մոտեցումը չի փոփոխվում, վարձատուն շարունակում է դասակարգել վարձակալությունը ֆինանսական և գործառնական դասերի:

ՖՀՄՍ 16-ը փոխարինում է ՀՀՄՍ 17 «Վարձակալություն», ՖՀՄՍԿ մեկնաբանություն 4 «Համաձայնություններում վարձակալության առկայության որոշում», ՄՄԿ մեկնաբանություն 15 «Գործառնական վարձակալություն. խրախուսող պայմաններ» և ՄՄԿ մեկնաբանություն 27 «Վարձակալության իրավական ձև ներառող գործարքների բովանդակության գնահատումը» սահմանված վարձակալության հաշվառման ուղեցույցները:

i. Վարձակալություն, որի շրջանակներում Կազմակերպությունը հանդես է գալիս որպես վարձակալ

Կազմակերպությունն ավարտել է իր ֆինանսական հաշվետվությունների վրա ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման հնարավոր ազդեցության նախնական գնահատումը, սակայն դեռ չի ավարտել մանրամասն գնահատումը: Ֆինանսական հաշվետվությունների վրա ՖՀՄՍ 16-ի փաստացի ազդեցությունը սկզբնական կիրառման ժամանակ կախված կլինի ապագա տնտեսական պայմաններից, Կազմակերպության վարձակալության պորտֆելի փոփոխություններից, Կազմակերպության գնահատումից, թե արդյոք այն կօգտվի վարձակալությունը երկարաձգելու հնարավորություններից և Կազմակերպության կողմից պրակտիկ բնույթի պարզեցումներից և ճանաչման հետ կապված ազատումներից օգտվելու չափից:

Կազմակերպությունը կճանաչի նոր ակտիվներ և պարտավորություններ գրասենյակի շենքերի գործառնական վարձակալության հետ կապված: Կփոխվի վարձակալության այդ պայմանագրերի գծով ճանաչվող ծախսերի բնույթը, քանի որ ՖՀՄՍ 16-ի համաձայն, պայմանագրի գործողության ժամկետի ընթացքում վարձակալության ծախսերը գծային հիմունքով ճանաչելու փոխարեն, Կազմակերպությունը կարտացոլի ակտիվից օգտվելու իրավունքի մաշվածության գծով ծախսերը և վարձակալության գծով պարտավորություններին վերաբերող տոկոսային ծախսերը:

Նախկինում գործառնական վարձակալության գծով ծախսը Կազմակերպությունը ճանաչում էր գծային հիմունքով վարձակալության գործողության ժամկետի ընթացքում և ճանաչում էր ակտիվներ և պարտավորություններ միայն այնքանով, որքանով գոյություն ունեին ժամանակային տարբերություն փաստացի վարձավճարների և ճանաչված ծախսերի միջև:

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպության ապագա նվազագույն վարձավճարները չեղյալ չհայտարարվող գործառնական վարձակալության գծով կազմում էին 212,931 հազար դրամ՝ չզեղչված հիմունքով, որոնք Կազմակերպության գնահատմամբ կճանաչվեն որպես լրացուցիչ պարտավորություններ վարձակալության գծով:

ii. Վարձակալություն, որի շրջանակներում Կազմակերպությունը հանդես է գալիս որպես վարձատու

Չի ակնկալում էական ազդեցություն վարձակալության այն պայմանագրերի վրա, որոնց շրջանակներում Կազմակերպությունը հանդես է գալիս որպես վարձատու:

iii. Անցումը ստանդարտին

Կազմակերպությունը մտադիր է սկսել ՖՀՄՍ 16-ի կիրառումը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ կիրառելով ձևափոխված հետընթաց մոտեցումը: Այդ իսկ պատճառով, ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման կումուլյատիվ ազդեցությունը կճանաչվի որպես չբաշխված շահույթի 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ տարեսկզբի մնացորդի ճշգրտում՝ առանց համադրելի տեղեկատվության վերահաշվարկի:

Ստանդարտին անցնելիս Կազմակերպությունը մտադիր է օգտվել վարձակալության սահմանմանը վերաբերող գործնական բնույթի պարզեցումից: Սա նշանակում է, որ ՖՀՄՍ 16-ը կկիրառվի նախքան 2019թ. հունվարի 1-ը կնքված և ՀՀՄՍ 17 և ՖՀՄՍԿ մեկնաբանություն 4 համաձայն որպես վարձակալություն նույնականացված բոլոր պայմանագրերի նկատմամբ:

(ii) Այլ ստանդարտներ

Ստորև ներկայացված փոփոխված ստանդարտները և մեկնաբանություններն ըստ ակնկալիքների էական ազդեցություն չեն ունենա Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- ՖՀՄՍԿ Մեկնաբանություն 23 «Շահութահարկի հաշվառման հետ կապված անորոշություն»,
- Երկարաժամկետ մասնակցություններ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում (ՀՀՄՍ 28-ի փոփոխություններ),
- Պլանի փոփոխություն, կրճատում կամ մարում (ՀՀՄՍ 19-ի փոփոխություններ),
- ՖՀՄՍ-ների տարեկան կատարելագործումներ, 2015-2017թթ. ժամանակաշրջան – տարբեր ստանդարտներ,
- Կոնցեպտուալ հիմունքներին հղումների փոփոխություններ ՖՀՄՍ ստանդարտներում:

4 Ֆինանսական ռիսկի ուսումնասիրություն

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ֆինանսական ռիսկերին Կազմակերպության ենթարկվածության վերաբերյալ: Ֆինանսական ռիսկի կառավարման հիմնուքները ներկայացված են Ծանոթագրություն 18-ում:

Պարտքային ռիսկ – սպասվող պարտքային վնասի գումարներ

Արժեզրկման գնահատման համար օգտագործվող ելակետային տվյալներ, ենթադրություններ և մեթոդներ

Տես՝ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv) կետում:

Պարտքային ռիսկի էական աճ

Երբ Կազմակերպությունը որոշում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական գործիքի գծով պարտականությունների չկատարման ռիսկի էական աճ սկզբնական ճանաչումից հետո, այն դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորված տեղեկատվությունը, որը տեղին է և հասանելի առանց անհարկի ծախսերի կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է թե՛ քանակական և թե՛ որակական տվյալները՝ հիմք ընդունելով Կազմակերպության նախկին փորձը:

Պարտքային ռիսկի էական աճի տեղի ունենալու հանգամանքը որոշելիս Կազմակերպությունը որպես չափանիշ կիրառում է ժամկետանցության 1-օրյա սահմանափակիչ անհատներին տրված վարկերի պորտֆելի համար:

Իրավաբանական անձանց տրված վարկերի համար Կազմակերպությունը դիտարկում է որակական և քանակական ցուցանիշները:

Պարտականությունների չկատարման հավանականության ժամանակային կառուցվածքի ստեղծում

Պարտքային ռիսկի դասերը դիտարկվում են որպես հիմնական ելակետային տվյալներ պարտքային ռիսկին ենթարկվող իրավաբանական անձանց տրված վարկերի հետ կապված պարտականությունների չկատարման հավանականության ժամանակային կառուցվածքը որոշելիս: Իրավաբանական անձանց դեպքում Կազմակերպությունը ճշտում է պարտքային ռիսկի դասերն այն երկրի վարկանիշի մասով, որտեղ իր գործունեությունն է իրականացնում վարկառուն:

Ժամկետանց օրերը դիտարկվում են որպես հիմնական ելակետային տվյալներ պարտքային ռիսկին ենթարկվող անհատներին տրված վարկերի հետ կապված պարտականությունների չկատարման հավանականության ժամանակային կառուցվածքը որոշելիս՝ միգրացիայի մատրիցների Մարկովի մոդելի շրջանակներում: Միգրացիայի մատրիցները կառուցվում են օգտագործելով վերջին 6 ամիսների տվյալները:

Պարտքային ռիսկի էական աճի որոշում

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Կազմակերպությունը գնահատում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի էական աճ սկզբնական ճանաչումից հետո: Պարտքային ռիսկի աճի էական լինելը որոշելիս հաշվի են առնվում ֆինանսական գործիքի և վարկառուի բնութագրերը: Էականության չափանիշները տարբեր են վարկավորման տարբեր տեսակների, մասնավորապես, անհատների և իրավաբանական անձանց համար:

Որպես էական աճի մասին վկայող սահմանափակիչ՝ Կազմակերպությունը դիտարկում է ակտիվի 1-օրյա ժամկետանցությունը՝ պայմանավորված պարտականությունների չկատարման գնահատված հավանականության էական աճով: Ժամկետանց օրերը որոշվում են օրերի հաշվարկի միջոցով՝ հաշվելով օրերն այն առաջին օրվաից, երբ վճարումն ամբողջությամբ չի ստացվել:

Եթե գոյությունի ունի վկայություն, որ այլևս չկա պարտքային ռիսկի էական աճ ի համեմատություն սկզբնական ճանաչման, գործիքի հետ կապված վնասի գծով պահուստը կրկին չափվում է 12 ամսվա ընթացքում սպասվող պարտքային վնասի չափով: Վարկի պայմանագրային պայմանների փոփոխության դեպքում, ապացույցն առ այն, որ գործիքի ամբողջ ժամկետի ընթացքում սպասվող պարտքային վնասը ճանաչելու չափանիշներն այլևս չեն բավարարվում, ներառում է փոփոխված պայմանագրային պայմանների համաձայն վճարումները ժամանակին կատարելու մասին տեղեկատվությունը:

Պարտականությունների չկատարման սահմանում

Կազմակերպությունը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով պարտականությունները չեն կատարվել, եթե՝

- հավանական չէ, որ վարկառուն ամբողջությամբ կկատարի իր վարկային պարտավորությունները, եթե Կազմակերպությունը չձեռնարկի այնպիսի գործողություններ, ինչպիսին գրավի իրացումն է (առկայության դեպքում),
- Կազմակերպության նկատմամբ վարկառուի էական վարկային պարտավորություններից որևէ մեկն ավելի քան 44 օր ժամկետանց է: Օվերդրաֆտները համարվում են ժամկետանց այն օրվանից, երբ հաճախորդը խախտում է սահմանված սահմանաչափը կամ երբ հաճախորդին առաջարկվում է այնպիսի սահմանաչափ, որը ցածր է ընթացիկ չմարված պարտավորության գումարից, կամ
- հավանական է դառնում, որ ակտիվի պայմանները կվերանայվեն վարկառուի սնանկության արդյունքում՝ վարկային պարտավորությունները մարելու վարկառուի անկարողության պատճառով:

Վարկառուի կողմից պարտականությունների չկատարումը գնահատելիս՝ Կազմակերպությունը հաշվի է առնում՝

- որակական ցուցանիշները,
- քանակական ցուցանիշները և
- Կազմակերպության ներսում մշակված և արտաքին աղբյուրներից ստացված տվյալները:

Ֆինանսական գործիքի գծով պարտականությունների չկատարման փաստը գնահատելիս ելակետային տվյալները և դրանց նշանակալիությունը կարող են փոփոխվել ժամանակի ընթացքում՝ հանգամանքների փոփոխություններն արտացոլելու համար:

Հեռանկարին վերաբերող տեղեկատվության ներառում

Հաշվի առնելով անհատներին տրված վարկերի կարճաժամկետ բնույթը՝ Կազմակերպությունը չի ներառում հեռանկարին վերաբերող տեղեկատվությունը սպասվող պարտքային վնասի հաշվարկում:

Փոփոխված պայմաններով ֆինանսական ակտիվներ

Անհատներին տրված վարկերի պայմանագրային ժամկետայնությունը կազմում է միայն մեկ ամիս: Կազմակերպությունը չի ընձեռում վարկերի պայմանները փոխելու հնարավորություն և երբեք չի փոխում վարկերի պայմանները, այնուամենայնիվ հաճախորդները հնարավորություն ունեն երկարաձգել մարման ժամկետը 7-ից 30 օրով՝ վճարելով երկարաձգման համար նախատեսված վճարը:

Սպասվող պարտքային վնասի չափում

Սպասվող պարտքային ռիսկը չափելիս որպես առանցքային ելակետային տվյալներ հանդես են գալիս հետևյալ փոփոխականների ժամանակային կառուցվածքները.

- պարտականությունների չկատարման հավանականությունը,
- վնասը պարտականությունների չկատարման դեպքում և
- պարտքի գումարը պարտականությունների չկատարման դեպքում:

1-ին փուլի անհատներին տրված վարկերի համար սպասվող պարտքային վնասը հաշվարկվում է բազմապատկելով պարտականությունների չկատարման հավանականությունը պարտականությունների չկատարման դեպքում առաջացող վնասի գումարով և պարտականությունների չկատարման դեպքում պարտքի գումարով (հաշվի առնելով, որ վարկի մարման ժամկետը չի գերազանցում 12 ամիսը, բոլոր վարկերի համար կիրառվում է ֆինանսական գործիքի ամբողջ գործողության ժամկետի համար գնահատված պարտականությունների չկատարման հավանականությունը):

Պարտականությունների չկատարման հավանականության գնահատման մեթոդաբանությունը ներկայացված է վերը՝ «Պարտականությունների չկատարման հավանականության ժամանակային կառուցվածքի ստեղծում» բաժնում:

Կազմակերպությունը գնահատում է պարտականությունների չկատարման դեպքում առաջացող վնասը՝ հիմք ընդունելով պարտականությունները չկատարած պայմանագրային կողմերին ներկայացված պահանջների արդյունքում միջոցների վերադարձման ցուցանիշների վերաբերյալ նախորդ ժամանակաշրջանների տեղեկատվությունը: Պարտականությունների չկատարման դեպքում առաջացող վնասը հաշվարկվում է գեղչված դրամական միջոցների հոսքերի հիման վրա՝ որպես գեղչման գործակից կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը: Իրավաբանական անձանց տրված վարկերի համար պարտականությունների չկատարման դեպքում առաջացող վնասը գնահատվում է հիմք ընդունելով գրավով չապահովված վարկերի գծով միջոցների վերադարձման միջին ցուցանիշների վերաբերյալ նախորդ ժամանակաշրջանների տեղեկատվությունը, որը տրամադրվում է միջազգային վարկանիշային գործակալությունների կողմից:

Պարտքի գումարը պարտականությունների չկատարման դեպքում իրենից ներկայացնում է պարտքի գնահատված գումարը, որը կառաջանա, եթե վարկառուն չկատարի իր պարտականությունները: Կազմակերպությունը հաշվարկում է այս գումարը հաշվի առնելով պարտականությունների չկատարման դեպքում պարտքի ընթացիկ գումարը և պայմանագրով թույլատրվող և մաշվածության արդյունքում այդ գումարի հնարավոր փոփոխությունները: Ֆինանսական ակտիվի համար պարտականությունների չկատարման դեպքում պարտքի գումար է հանդիսանում համախառն հաշվեկշռային արժեքը: Վարկ տրամադրելու իրագործելի պարտավորվածությունների համար պարտականությունների չկատարման դեպքում առաջացող պարտքի գումարն իրենից ներկայացնում է հնարավոր ապագա գումարները, որոնք կարող են տրամադրվել պայմանագրի համաձայն, որոնք գնահատվում են նախորդ ժամանակաշրջանների դիտարկումների և կանխատեսումների հիման վրա:

Ինչպես վերը նշված է և պայմանով, որ 1-ին փուլին դասված ֆինանսական ակտիվների համար պարտականությունների չկատարման հավանականությունը դիտարկվում է առավելագույնը 12 ամսվա կտրվածքով, Կազմակերպությունը սպասվող պարտքային վնասը չափում է հաշվի առնելով պարտականությունների չկատարման ռիսկն ակնկալվող պայմանագրային ժամկետի ընթացքում (ներառյալ՝ վարկառուի երկարաձգման բոլոր հնարավորությունները), որի ընթացքում այն ենթարկվում է պարտքային ռիսկի, եթե նույնիսկ Կազմակերպությունը դիտարկում է ավելի երկար ժամկետ պարտքային ռիսկը կառավարելու նպատակով:

Վնասի գծով պահուստ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է վնասի գծով պահուստի տարեսկզբի և տարեվերջի դրությամբ մնացորդների համադրումն ըստ ֆինանսական գործիքների դասերի: 2017թ. համադրելի տեղեկատվությունն իրենից ներկայացնում է վարկերի հետ կապված վնասների գծով պահուստը և արտացոլում է չափման հիմունքները ՀՀՄՍ 39 համաձայն:

	2018թ.			2017թ.	
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	Ընդամենը	Հավաքական հիմունքով	Ընդամենը
հազ. դրամ					
Անորոշագրված արժեքով չափվող հանախորդներին տրված վարկեր					
Մնացորդը հունվարի 1-ի դրությամբ	325,774	124,041	449,815	-	-
Փոխանցում 1-ին փուլ	(562,164)	562,164	-	-	-
Փոխանցում 2-րդ փուլ	-	-	-	-	-
Փոխանցում 3-րդ փուլ	-	-	-	-	-
Վնասի գծով պահուստի գուտ վերաչափում	43,225	37,267	80,492	-	-
Տրամադրված կամ ձեռքբերված նոր ֆինանսական ակտիվներ	1,003,723	5,836,112	6,839,835	798,982	798,982
Վերականգնումներ/ (դուրսգրումներ)	-	(6,135,780)	(6,135,780)	(349,167)	(349,167)
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	810,558	423,804	1,234,362	449,815	449,815

	2018թ.			2017թ.	
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	Ընդամենը	Առանձին հիմունքով	Ընդամենը
հազ. դրամ					
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ					
Մնացորդը հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-	-	-	-
Փոխանցում 1-ին փուլ	-	-	-	-	-
Փոխանցում 2-րդ փուլ	-	-	-	-	-
Փոխանցում 3-րդ փուլ	-	-	-	-	-
Վնասի գծով պահուստի գուտ վերաչափում	-	-	-	-	-
Տրամադրված կամ ձեռքբերված նոր ֆինանսական ակտիվներ	202,857	-	202,857	-	-
Վերականգնումներ/ (դուրսգրումներ)	-	-	-	-	-
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	202,857	-	202,857	-	-

Ստորև բերվող աղյուսակում համադրվում են վերը ներկայացված աղյուսակների գումարները, որոնցում համեմատվում են վնասի գծով պահուստի տարեսկզբի և տարեվերջի դրությամբ մնացորդներն ըստ ֆինանսական գործիքների դասերի:

հազ. դրամ	Ամորտիզացված արժեքով չափվող հաճախորդներին տրված վարկեր – անհատներ	Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ	Ընդամենը
Վնասի գծով պահուստի գուտ վերաչափում	80,492	-	80,492
Տրամադրված կամ ձեռքբերված նոր ֆինանսական ակտիվներ	6,839,835	202,857	7,042,692
Համրագումամբ	6,920,327	202,857	7,123,184
Նախկինում դուրսգրված գումարների վերականգնում	-	-	-
Ընդամենը	6,920,327	202,857	7,123,184

Ստորև ներկայացված են պորտֆելի համախառն հաշվեկշռային արժեքի էական փոփոխությունները:

հազ. դրամ	2018թ.		
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	Ընդամենը
Ամորտիզացված արժեքով չափվող հաճախորդներին տրված վարկեր – անհատներ (պորտֆել) – համախառն հաշվեկշռային արժեք			
Մնացորդը հունվարի 1-ի դրությամբ	3,872,907	179,119	4,052,026
2-րդ փուլ փոխանցված առանձին ֆինանսական ակտիվներ	(6,836,539)	6,836,539	-
3-րդ փուլ փոխանցված առանձին ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-
3-րդ փուլից փոխանցված առանձին ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-
Հավաքական հիմունքով գնահատվող ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-
Տրամադրված կամ ձեռքբերված նոր ֆինանսական ակտիվներ	11,947,654	-	11,947,654
Ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-
Դուրսգրումներ	-	(6,135,134)	(6,135,134)
Պայմանների վերանայումով պայմանավորված փոփոխություններ, որը չի հանգեցրել ապաճանաչման	93,283	-	93,283
Այլ փոփոխություններ	-	-	-
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	9,077,305	880,524	9,957,829

հազ. դրամ	2018թ.		
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	Ընդամենը
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ			
Մնացորդը հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-	-
2-րդ փուլ փոխանցված առանձին ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-
3-րդ փուլ փոխանցված առանձին ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-
3-րդ փուլից փոխանցված առանձին ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-
Հավաքական հիմունքով գնահատվող ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-
Տրամադրված կամ ձեռքբերված նոր ֆինանսական ակտիվներ	4,488,125	-	4,488,125
Ապաճանաչված ֆինանսական ակտիվներ	-	-	-
Դուրսգրումներ	-	-	-
Պայմանների վերանայումով պայմանավորված փոփոխություններ, որը չի հանգեցրել ապաճանաչման	-	-	-
Այլ փոփոխություններ	-	-	-
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	4,488,125	-	4,488,125

5 Անցումը ՖՀՄՍ 9-ին

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների դասակարգումը ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են Կամգակերպության ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների սկզբնական չափման դասերն ըստ ՀՀՄՍ 39-ի և նոր չափման դասերն ըստ ՖՀՄՍ 9-ի 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	Ծնթգ.	Սկզբնական դասակարգումն ըստ ՀՀՄՍ 39	Նոր դասակարգումն ըստ ՖՀՄՍ 9	Սկզբնական հաշվեկշռային արժեքն ըստ ՀՀՄՍ 39	Նոր հաշվեկշռային արժեքն ըստ ՖՀՄՍ 9
Ֆինանսական ակտիվներ					
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	11	Վարկեր և դեբիտորական պարտքեր	Ամորտիզացված արժեքով չափվող	688,788	688,788
Հաճախորդներին տրված վարկեր	12	Վարկեր և դեբիտորական պարտքեր	Ամորտիզացված արժեքով չափվող	3,602,211	3,602,211
Այլ ակտիվներ		Վարկեր և դեբիտորական պարտքեր	Ամորտիզացված արժեքով չափվող	47,161	47,161
Ընդամենը ֆինանսական ակտիվներ				4,338,160	4,338,160

ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն ֆինանսական գործիքների դասակարգմանը վերաբերող Կազմակերպության հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 3 (ե) (i) կետում: Այս քաղաքականության կիրառմամբ պայմանավորված վերադասակարգումները ներկայացված են վերը բերվող աղյուսակում:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ՀՀՄՍ 39-ի համաձայն հաշվեկշռային արժեքի համադրումը ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն հաշվեկշռային արժեքի հետ ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման ամսաթվի՝ 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեքն ըստ ՀՀՄՍ 39 31 դեկտեմբերի 2017թ.	Վերադասակարգում	Վերաչափում	Հաշվեկշռային արժեքն ըստ ՖՀՄՍ 9 1 հունվարի 2018թ.
Ֆինանսական ակտիվներ				
<i>Ամորտիզացված արժեքով չափվող</i>				
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ				
Սկզբնական մնացորդ	688,788	-	-	-
Վերաչափում	-	-	-	-
Վերջնական մնացորդ	-	-	-	688,788
Հաճախորդներին տրված վարկեր				
Սկզբնական մնացորդ	3,602,211	-	-	-
Վերաչափում	-	-	-	-
Վերջնական մնացորդ	-	-	-	3,602,211
Այլ ակտիվներ	47,161	-	-	47,161
Ընդամենը ամորտիզացված արժեքով չափվող	4,338,160	-	-	4,338,160

ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման արդյունքում ֆինանսական պարտավորությունների վերադասակարգում և վերաչափում չի իրականացվել:

Ստորև բերվող աղյուսակում ամփոփ կերպով ներկայացված է ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման ազդեցությունը (առանց հարկերի) չբաշխված շահույթի տարեսկզբի դրությամբ մնացորդի վրա: ՖՀՄՍ 9-ի կիրառումն ազդեցություն չի ունեցել սեփական կապիտալի այլ բաղադրիչների վրա:

	2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ՖՀՄՍ 9 կիրառման ազդեցությունը
հազ. դրամ	
Կուտակված վնաս	
Տարեվերջի դրությամբ մնացորդն ըստ ՀՀՄՍ 39 (31 դեկտեմբերի 2017թ.)	(516,478)
Սպասվող պարտքային վնասի ճանաչում ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն (ներառյալ վարկ տրամադրելու պարտավորվածությունները)	-
Համապատասխան հարկ	-
Տարեսկզբի դրությամբ մնացորդն ըստ ՖՀՄՍ 9 (1 հունվարի 2018թ.)	(516,478)

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է հետևյալ երկու մեծությունների համադրումը.

- ՀՀՄՍ 39-ի և ՀՀՄՍ 37 «Պահուստներ, պայմանական պարտավորություններ և պայմանական ակտիվներ» ստանդարտների համաձայն ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման գծով պահուստի տարեվերջի դրությամբ գումարը 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ,
- ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն որոշված սպասվող պարտքային վնասի գծով պահուստի տարեսկզբի դրությամբ գումարը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ:

Այս աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն ֆինանսական ակտիվների համապատասխան չափման դասերի վերաբերյալ, ՀՀՄՍ 39 և ՖՀՄՍ 9 համաձայն, և առանձին ներկայացված է չափման դասի փոփոխության ազդեցությունը վնասի գծով պահուստի վրա ՖՀՄՍ 9-ի սկզբնական կիրառման ամսաթվի՝ 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ:

	Արժեզրկման գծով պահուստ			1 հունվարի 2018թ. (ՖՀՄՍ 9)
	31 դեկտեմբերի 2017թ. (ՀՀՄՍ 39)	Վերադասա- կարգում	Վերաչափում	
հազ. դրամ				
Վարկեր և դեբիտորական պարտքեր՝ ըստ ՀՀՄՍ 39/ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ՝ ըստ ՖՀՄՍ 9 (ներառյալ՝ դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները, հաճախորդներին տրված վարկերը)	449,815	-	-	449,815
Ընդամենը ամորտիզացված արժեքով չափվող	449,815	-	-	449,815

6 Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ		
Հաճախորդներին տրված վարկեր	11,349,941	1,347,557
Հաճախորդներին տրված անտոկոս վարկերի գծով գեղջի ծախսագրում (Ծնթգ. 8)	1,022,242	244,847
Կապակցված կողմին տրված վարկ	222,094	5,483
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	4,534	2,572
	12,598,811	1,600,459
Տոկոսային ծախս		
Վարկեր և փոխառություններ	1,139,837	112,425
Գրավով չապահովված վարկային գծեր բաժնետիրոջից	355,441	313,012
Գրավով չապահովված վարկային գծեր այլ կապակցված կողմից	161,201	-
	1,656,479	425,437

2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա տոկոսային եկամտի տարբեր հոդվածներում ներառված է արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների գծով հաշվեգրված 1,662,110 հազար դրամ գումարը (2017թ-ին՝ 211,142 հազար դրամ):

2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա վարկերի և փոխառությունների գծով տոկոսային ծախսը ներառում է 183,814 հազար դրամ գումարը (2017թ-ին՝ 169,769 հազար դրամ), որը հաշվեգրվել է բաժնետիրոջից ստացված վարկային գծի չօգտագործված մասի գծով:

7 Չուտ օգուտ/(վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Չուտ օգուտ/(վնաս) արտարժույթի վերագնահատումից	279,408	(102,466)
Չուտ օգուտ/(վնաս) արտարժույթի առք ու վաճառքի գործառնություններից	970	(21,026)
	280,378	(123,492)

8 Այլ գործառնական եկամուտ/(ծախսեր)

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Ստացված տույժեր	3,231,079	241,365
Վնաս հաճախորդներին անտոկոս վարկեր տրամադրելուց	(1,011,347)	(294,956)
Այլ գործառնական եկամուտ	16,694	-
	2,236,426	(53,591)

Կազմակերպությունը նոր հաճախորդներին տրամադրում է անտոկոս վարկեր: Սկզբնական ճանաչման պահին անտոկոս վարկերը զեղչվում են շուկայական տոկոսադրույքով և արդյունքում իրական արժեքի ու անվանական արժեքի միջև առաջացող տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում որպես վնաս հաճախորդներին անտոկոս վարկեր տրամադրելուց:

9 Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Գործառնական վարձակալության գծով ծախսեր	248,447	137,248
Հաղորդակցության և տեղեկատվական ծառայություններ	165,298	30,449
Գովազդ և շուկայավարում	154,130	63,406
Մաշվածություն և անորտիզացիա	126,537	47,967
Մասնագիտական ծառայություններ	105,033	7,464
Վարկերի տրամադրման և հավաքագրման գծով ծախսեր	91,804	38,795
Կանխիկի փոխադրման ծախսեր	73,228	31,623
Գրասենյակային և կոմունալ ծախսեր	72,441	24,038
Վերանորոգման և սպասարկման ծախսեր	57,312	32,503
Նվիրատվությունների գծով ծախսեր	21,823	-
Անվտանգության ծառայություն	20,730	9,476
Այլ	63,769	26,958
	1,200,552	449,927

10 Շահութահարկ

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Ընթացիկ տարվա հարկի գծով ծախս	(897,031)	-
Ճանաչված նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխություն (հետաձգված հարկային ակտիվների դուրսգրման կամ հակադրաձման արդյունքում)	77,283	-
Ընդամենը շահութահարկի գծով (ծախս)/հատուցում	(819,748)	65,650

2018թ-ին ընթացիկ և հետաձգված հարկերի գծով կիրառելի հարկային դրույքը կազմում է 20% (2017թ-ին՝ 20%):

Արդյունավետ հարկային դրույքի համադրում դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

	2018թ. հազ. դրամ	%	2017թ. հազ. դրամ	%
Շահույթ/(վնաս) նախքան հարկումը	4,390,564		(540,889)	
Շահութահարկի գծով (ծախս)/հատուցում՝ կիրառելի հարկային դրույքով	(878,113)	(20)	108,178	20
Ճանաչված նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխություն (հետաձգված հարկային ակտիվների դուրսգրման կամ հակադրածման արդյունքում)	16,623	0		
(Չնվազեցվող ծախսեր)/ չհարկվող եկամուտ	41,742	1	(42,528)	(8)
	(819,748)	(19)	65,650	12

(ա) Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նպատակներով օգտագործվող ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակներով օգտագործվող արժեքների ժամանակավոր տարբերություններն առաջացնում են զուտ հետաձգված հարկային ակտիվներ 2018թ. և 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

Ստորև ներկայացված է նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների շարժը 2018թ. և 2017թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների ընթացքում:

2018թ. հազ. դրամ	Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.
Հաճախորդներին տրված վարկեր	99,092	189,813	288,905
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	(1,159)	4,890	3,731
Այլ ակտիվներ	(833)	455	(378)
Այլ պարտավորություններ	(19,870)	(117,875)	(137,745)
	77,230	77,283	154,513

2017թ. հազ. դրամ	Մնացորդը առ 1 հունվարի 2017թ. Աուդիտի չենթարկված	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2017թ.
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(301)	301	-
Հաճախորդներին տրված վարկեր	-	99,092	99,092
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	(1,159)	(1,159)
Այլ ակտիվներ	(58)	(775)	(833)
Այլ պարտավորություններ	11,939	(31,809)	(19,870)
	11,580	65,650	77,230

11 Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Կանխիկը դրամարկղում	155,084	228,865
Կանխիկը ճանապարհին	10,009	308,500
Ընթացիկ հաշիվներ		
- 10 խոշոր հայկական բանկեր	21,398	19,107
- այլ հայկական բանկեր	2	132,316
Ընդամենը ընթացիկ հաշիվներ	21,400	151,423
Ընդամենը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	186,493	688,788

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքներն արժեզրկված կամ ժամկետանց չեն:

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը չունի բանկերում տեղաբաշխված միջոցներ (2017թ-ին՝ չորս բանկում), որոնց մնացորդները գերազանցում են սեփական կապիտալի 10%-ը: 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս մնացորդների ընդհանուր գումարը կազմում էր 151,423 հազար դրամ:

12 Հաճախորդներին տրված վարկեր

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Էքսպրես սպառողական վարկեր	9,957,829	4,052,026
Հաճախորդներին տրված համախառն վարկեր	9,957,829	4,052,026
Վնասի գծով պահուստ	(1,234,362)	(449,815)
Հաճախորդներին տրված զուտ վարկեր	8,723,467	3,602,211

Ստորև ներկայացված է արժեզրկման գծով պահուստի շարժը ըստ հաճախորդներին տրված վարկերի դասերի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Մնացորդը տարեսկզբի դրությամբ	449,815	-
Զուտ ծախս	6,920,327	798,982
(Դուրսգրումներ)/վերականգնումներ	(6,135,780)	(349,167)
Մնացորդը տարեվերջի դրությամբ	1,234,362	449,815

(ա) Հաճախորդներին տրված վարկերի որակական ցուցանիշներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ անորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների որակական ցուցանիշների վերաբերյալ: Եթե այլ նշում առկա չէ, աղյուսակում ֆինանսական ակտիվների համար ներկայացվում է համախառն հաշվեկշռային արժեքը:

«1-ին փուլ», «2-րդ փուլ» և «3-րդ փուլ» եզրույթների բացատրությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv) կետում:

	31 դեկտեմբերի 2018թ.			31 դեկտեմբերի 2017թ.
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	Ընդամենը վարկեր	Ընդամենը վարկեր
հազ. դրամ				
<i>Անորտիզացված արժեքով չափվող հաճախորդներին տրված վարկեր – անհատներ</i>				
Ոչ ժամկետանց և երկաձագված մարման ժամկետով վարկեր	9,077,305	-	9,077,305	3,854,253
Մինչև 15 օր ժամկետանց	-	398,288	398,288	96,663
15-30 օր ժամկետանց	-	246,615	246,615	58,349
30-45 օր ժամկետանց	-	235,621	235,621	42,761
	9,077,305	880,524	9,957,829	4,052,026
Վնասի գծով պահուստ	(810,558)	(423,804)	(1,234,362)	(449,815)
Հաշվեկշռային արժեք	8,266,747	456,720	8,723,467	3,602,211

(բ) Գրավի և այլ ապահովության վերլուծություն

Հաճախորդներին տրված վարկերը գրավով ապահովված չեն:

(գ) Պարտքային ռիսկին ենթարկվածություն

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը չունի վարկառու կամ կապակցված վարկառուների խմբեր (2017թ-ին նման վարկառուներ չկային), որոնց տրամադրված վարկերի մնացորդները գերազանցում են Կազմակերպության սեփական կապիտալի 10%-ը:

(դ) Վարկերի մարման ժամկետներ

Վարկային պորտֆելի մարման ժամկետների վերլուծությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 18-ի (դ) կետում, որտեղ արտացոլված է հաշվետու ամսաթվից մինչև վարկերի պայմանագրով նախատեսված մարման ժամկետն ընկած ժամանակահատվածը:

13 Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Կապակցված կողմերին տրված համախառն վարկեր	4,488,125	-
Վնասի գծով պահուստ	(202,857)	-
Կապակցված կողմերին տրված զուտ վարկեր	4,285,268	-

Ստորև ներկայացված է արժեզրկման գծով պահուստի շարժը դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Մնացորդը տարեկգրի դրությամբ	-	-
Ջուտ ծախս	202,857	-
(Դուրսգրումներ)/վերականգնումներ	-	-
Մնացորդը տարեվերջի դրությամբ	202,857	-

(ա) Կապակցված կողմերին տրված փոխառությունների որակական ցուցանիշներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ անորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների որակական ցուցանիշների վերաբերյալ: Եթե այլ նշում առկա չէ, աղյուսակում ֆինանսական ակտիվների համար ներկայացվում է համախառն հաշվեկշռային արժեքը:

«1-ին փուլ», «2-րդ փուլ» և «3-րդ փուլ» եզրույթների բացատրությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 3 (ե) (iv) կետում:

	31 դեկտեմբերի 2018թ.*			31 դեկտեմբերի 2017թ.
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	Ընդամենը փոխառություններ	Ընդամենը փոխառություններ
հազ. դրամ				
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ				
Արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող փոխառություններ	4,488,125	-	4,488,125	-
	4,488,125	-	4,488,125	-
Վնասի գծով պահուստ	(202,857)	-	(202,857)	-
Հաշվեկշռային արժեք	4,285,268	-	4,285,268	-

* Աղյուսակում ներկայացված վնասի գծով պահուստը ներառում է կապակցված կողմերին փոխառություններ տրամադրելու պարտավորվածությունների գծով սպասվող պարտքային վնասը (տես՝ Ծանոթագրություն 20):

(բ) Գրավի և այլ ապահովության վերլուծություն

Կապակցված կողմերին տրված փոխառությունները գրավով ապահովված չեն:

(գ) Պարտքային ռիսկին ենթարկվածություն

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունն ունի մեկ փոխառու կամ կապակցված փոխառուների խումբ (2017թ-ին նման փոխառուներ չկային), որին տրված փոխառության մնացորդը գերազանցում է Կազմակերպության սեփական կապիտալի 10%-ը: 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդ փոխառության հաշվեկշռային արժեքը կազմում է 4,285,268 հազար դրամ (2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ զրո):

(դ) Փոխառությունների մարման ժամկետներ

Կապակցված կողմերին տրված փոխառությունների մարման ժամկետների վերլուծությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 18-ի (դ) կետում, որտեղ արտացոլված է հաշվետու ամսաթվից մինչև փոխառությունների պայմանագրով նախատեսված մարման ժամկետն ընկած ժամանակահատվածը:

14 Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ

հազ. դրամ	Վարձակալված հիմնական միջոցների բարելավումներ	Համակարգիչ. և սարքավորումն.	Տնտեսական միջոցներ	Փոխադրա-միջոցներ	Համակարգչ. ծրագրեր	Ընդամենը
Մկզբնական արժեք						
Մնացորդը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	155,967	102,290	96,792	11,470	39,079	405,598
Ավելացումներ	15,504	24,235	21,551	-	339,657	400,947
Օտարումներ	-	-	(522)	-	(2,519)	(3,041)
Մնացորդը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	171,471	126,525	117,821	11,470	376,217	803,504
Մաշվածություն և ամորտիզացիա						
Մնացորդը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	13,594	16,686	15,125	1,172	2,679	49,256
Տարվա մաշվածություն և ամորտիզացիա	31,389	33,755	31,377	2,294	27,722	126,537
Օտարումներ	-	-	(275)	-	-	(275)
Մնացորդը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	44,983	50,441	46,227	3,466	30,401	175,518
Հաշվեկշռային արժեք 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	126,488	76,084	71,594	8,004	345,816	627,986
Մկզբնական արժեք						
Մնացորդը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	26,450	9,668	10,004	-	220	46,342
Ավելացումներ	129,738	92,622	86,817	11,470	38,859	359,506
Օտարումներ	(221)	-	(29)	-	-	(250)
Մնացորդը 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	155,967	102,290	96,792	11,470	39,079	405,598
Մաշվածություն և ամորտիզացիա						
Մնացորդը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	788	223	273	-	12	1,296
Տարվա մաշվածություն և ամորտիզացիա	12,807	16,463	14,858	1,172	2,667	47,967
Օտարումներ	(1)	-	(6)	-	-	(7)
Մնացորդը 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	13,594	16,686	15,125	1,172	2,679	49,256
Հաշվեկշռային արժեք 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	142,373	85,604	81,667	10,298	36,400	356,342

2018թ. ընթացքում չեն եղել հիմնական միջոցների ձեռքբերմանը կամ շինարարությանը վերաբերող կապիտալացված փոխառության ծախսումներ (2017թ-ին նման ծախսումներ չեն եղել):

15 Վարկեր և փոխառություններ

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների մասին: Տոկոսադրույքի, արտարժույթի և իրացվելիության ռիսկերին Կազմակերպության ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 18-ում:

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Գրավով ապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից	8,286,674	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	1,306,284	100,783
Գրավով չապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից	723,298	717,154
Գրավով չապահովված վարկային գծեր բաժնետիրոջից	454,626	1,897,493
Գրավով չապահովված վերականգնվող բանկային վարկային գիծ	50,205	60,378
Գրավով չապահովված վարկային գծեր այլ կապակցված կողմերից	169	1,876,438
	10,821,256	4,652,246

(ա) Մարման պայմանները և ժամանակացույցը

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ տոկոսադրույք	Մարման տարին	31 դեկտեմբերի 2018թ.		31 դեկտեմբերի 2017թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով ապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից*	Եվրո	16.8% (միջին)	2019- 2023**	8,286,674	8,286,674	-	-
Գրավով չապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից 1	ԱՄՆ դոլար	16.0%	2020	448,575	448,575	443,862	443,862
Գրավով չապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից 2	ՀՀ դրամ	18.0%	2019	203,649	203,649	-	-
Գրավով չապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից 3	ՀՀ դրամ	17.0%	2019	71,074	71,074	70,419	70,419
Գրավով չապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից 4	ՀՀ դրամ	15.0%	2018	-	-	202,873	202,873
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր 1	ՀՀ դրամ	13.5%	2021	1,005,157	1,005,157	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր 2	ՀՀ դրամ	12.5%	2020	301,127	301,127	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր 3	ՀՀ դրամ	11.0%	2018	-	-	100,783	100,783
Գրավով չապահովված վարկային գծեր բաժնետիրոջից 1	Եվրո	13.6%	2019	454,626	454,626	1,087,225	1,087,225
Գրավով չապահովված վարկային գծեր բաժնետիրոջից 2	Եվրո	13.3%	2018	-	-	810,268	810,268
Գրավով չապահովված վերականգնվող բանկային վարկային գիծ 1	ՀՀ դրամ	12.5%	2019	50,205	50,205	-	-

«Վարկա Էյ Էն» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

	Արժույթ	Անվանակ տոկոսադրույթ	Մարման տարին	31 դեկտեմբերի 2018թ.		31 դեկտեմբերի 2017թ.	
				Անվանակ արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով չապահովված վերականգնվող բանկային վարկային գիծ 2	ՀՀ դրամ	13.5%	2018	-	-	60,378	60,378
Գրավով չապահովված վարկային գծեր այլ կապակցված կողմերից 1	Եվրո	13.3%	2018	-	-	1,046,289	1,046,289
Գրավով չապահովված վարկային գծեր այլ կապակցված կողմերից 2	Եվրո	12.6%	2018	-	-	422,603	422,603
Գրավով չապահովված վարկային գծեր այլ կապակցված կողմերից 3	Եվրո	17.8%	2019	169	169	407,546	407,546
Ընդամենը վարկեր և փոխառություններ				10,821,256	10,821,256	4,652,246	4,652,246

* Գումարի դիմաց գրավադրված է «հաճախորդներին տրված վարկերի պորտֆելը», որը ֆինանսավորվում է այդ փոխառության միջոցով:

** Վարկի մնացորդի մարման ժամկետը 1 ամսից պակաս է, այնուամենայնիվ, շրջանակային համաձայնագիրը գործում է մինչև 2023թ.:

(բ) Վարկերի և փոխառությունների կենտրոնացվածություն

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունն ունի հինգ կազմակերպությունից ստացված վարկեր (2017թ-ին՝ վեց կազմակերպությունից), որոնց մնացորդները գերազանցում են սեփական կապիտալի 10%-ը: 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս մնացորդների ընդհանուր գումարը կազմում է 10,821,110 հազար դրամ (2017թ-ին՝ 4,652,246 հազար դրամ):

(գ) Պարտավորությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական միջոցների հոսքերի փոփոխությունների համադրում

հազ. դրամ	Վարկեր և փոխառություններ
Մնացորդը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	4,652,246
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացվող դրամական միջոցների հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ	
Մուտքեր փոխառություններից	11,779,111
Փոխառությունների մարում	(6,382,149)
Ընդամենը ֆինանսավորման գործունեությունից ստացվող դրամական միջոցների հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ	5,396,962
Փոփոխությունների ազդեցությունը արտարժույթի փոխարժեքի վրա	(444,751)
Այլ փոփոխություններ	
Հաշվանցում տրված վարկերի մնացորդների հետ	1,110,138
Այլ ոչ դրամային նվազում	(105,471)
Տոկոսային ծախս	1,656,479
Վճարված տոկոսներ	(1,444,347)
Մնացորդը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	10,821,256

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունն ուներ 8,286,674 հազար դրամ գումարով այլ կազմակերպություններից ստացված գրավով ապահովված վարկեր՝ 1 ամսից պակաս պայմանագրային մարման ժամկետով: Պայմանագրի պայմանների համաձայն՝ Կազմակերպության նկատմամբ կիրառելի է պարտավորության սահմանափակում, ըստ որի 2018թ. դեկտեմբերի 31-ից սկսած յուրաքանչյուր հաշվետու եռամսյակի վերջի դրությամբ սեփական կապիտալի և ակտիվների հարաբերակցությունը չպետք է ցածր լինի 20%-ից, իսկ կանխիկով ապահովման հարաբերակցությունը չպետք է ցածր լինի 5%-ից:

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը խախտել է նշված սահմանափակումները: 2019թ. ապրիլի 23-ին Կազմակերպությունը ստացել է խախտման ներումը հաստատող նամակ, որտեղ նշվում է, որ վարկատուն ներում է Կազմակերպության կողմից վերը նշված սահմանափակումների խախտումը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2019թ. մարտի 31-ի դրությամբ:

16 Այլ պարտավորություններ

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Բաժնետիրոջը վճարվելիք գումարներ	38,836	67,610
Մատակարարներին վճարվելիք գումարներ	224,838	56,798
Ընդամենը այլ ֆինանսական պարտավորություններ	263,674	124,408
Վճարվելիք այլ հարկեր	242,275	28,466
Աշխատակիցներին վճարվելիք գումարներ	36,033	21,960
Այլ	40,540	6,130
Ընդամենը այլ ոչ ֆինանսական պարտավորություններ	318,848	56,556
Ընդամենը այլ պարտավորություններ	582,521	180,964

17 Բաժնետիրական կապիտալ և պահուստներ

(ա) Թողարկված կապիտալ

Հայտարարված, թողարկված և շրջանառության մեջ գտնվող բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է 600,000 սովորական բաժնետոմսից (2017թ-ին՝ 455,000): Բոլոր բաժնետոմսերի անվանական արժեքը կազմում է 1,000 դրամ (2017թ-ին՝ 1,000 դրամ):

(բ) Շահաբաժիններ

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Կազմակերպության բաժնետերերի տարեկան ընդհանուր ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

2018թ. ընթացքում հայտարարվել են 1,720,000 հազար դրամ գումարով շահաբաժիններ (2018թ-ին շահաբաժիններ չեն հայտարարվել): Շահաբաժինները չեն վճարվել դրամական միջոցներով, փոխարենն ամբողջ գումարը հաշվանցվել է բաժնետիրոջից ստացված վարկի մնացորդի դիմաց:

18 Ռիսկերի կառավարում

Ռիսկերի կառավարումն էական գործոն է վարկային կազմակերպությունների համար և Կազմակերպության գործառնությունների կարևոր տարր է: Շուկայական ռիսկը, պարտքային ռիսկը և իրացվելիության ռիսկն այն հիմնական (էական) ռիսկերն են, որոնց ենթարկվում է Կազմակերպությունը:

(ա) Ռիսկերի կառավարման քաղաքականություն և ընթացակարգեր

Ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել, վերլուծել և կառավարել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Կազմակերպությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և վերահսկման մեխանիզմներ, ինչպես նաև շարունակաբար վերահսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը որոշված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների, առաջարկվող արտադրանքի ու ծառայությունների և ընդունված լավագույն մոտեցման փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով:

Տնօրենների խորհուրդը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարումը վերահսկող համակարգի պատշաճ աշխատանքի, հիմնական ռիսկերի կառավարման և ռիսկերի կառավարման քաղաքականության ու ընթացակարգերի վերանայման, ինչպես նաև խոշոր գործարքների հաստատման համար:

Վարչությունը պատասխանատու է ռիսկերի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումների վերահսկման և իրականացման ու ռիսկերի համար սահմանված համապատասխան սահմանաչափերում Կազմակերպության գործունեությունն ապահովելու համար:

Վարկային, շուկայական և իրացվելիության ռիսկերը թե՛ պորտֆելի և թե՛ առանձին գործառնությունների մակարդակով կառավարվում ու վերահսկվում են Վարչության կողմից:

Կազմակերպության ներքին փաստաթղթերի համաձայն՝ ներքին աուդիտի բաժինը հաճախակի պատրաստում է հաշվետվություններ, որոնք անդրադառնում են Կազմակերպության նշանակալից ռիսկերի կառավարման հարցերին: Հաշվետվությունները ներառում են Կազմակերպության ընթացակարգերի և մեթոդների արդյունավետության գնահատումը և բարելավումներին ուղղված առաջարկությունները:

Ռիսկի թե՛ արտաքին, թե՛ ներքին գործոնները բացահայտվում և կառավարվում են Կազմակերպության կազմակերպչական կառուցվածքի շրջանակներում: Հատուկ ուշադրություն է դարձվում ռիսկի բոլոր գործոնների բացահայտմանը և ռիսկի նվազեցմանն ուղղված միջոցառումների նպատակահարմարության որոշմանը:

(բ) Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ դրանից ստացվող դրամական միջոցների ապագա հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական գների փոփոխության արդյունքում: Շուկայական ռիսկը ներառում է արտարժույթի, տոկոսադրույքի և այլ գնային ռիսկերը: Շուկայական ռիսկն առաջանում է տոկոսադրույքի և բաժնային ֆինանսական գործիքների բաց դիրքերի գծով, որոնք ենթարկվում են շուկայի ընդհանուր և առանձին փոփոխություններին ու շուկայական գների և արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխությունների ազդեցությանը:

(i) Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ դրանից ստացվող դրամական միջոցների ապագա հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխության արդյունքում: Կազմակերպությունը ենթարկվում է իր ֆինանսական վիճակի և դրամական միջոցների հոսքերի գերակայող շուկայական տոկոսադրույքների տատանումների ազդեցությանը: Նման տատանումները կարող են ավելացնել տոկոսային մարժան, սակայն կարող են նաև նվազեցնել կամ հանգեցնել վնասների՝ տոկոսադրույքների անապասելի փոփոխության դեպքում:

Տոկոսադրույքների վերանայման ժամկետների վերլուծություն

Տոկոսադրույքի ռիսկը հիմնականում կառավարվում է տոկոսադրույքների փոփոխությունների մոնիտորինգի միջոցով: Ստորև ամփոփ կերպով ներկայացված է տոկոսադրույքների վերանայման ժամկետների վերլուծությունը հիմնական ֆինանսական գործիքների համար:

հազ. դրամ	Սինչև 3 ամիս	3-ից 6 ամիս	6-ից 12 ամիս	1-ից 5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Ոչ տոկոսակիր	Հաշվեկշռ. արժեք
31 դեկտեմբերի 2018թ.							
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	19,486	-	-	-	-	167,007	186,493
Հաճախորդներին տրված վարկեր	8,723,467	-	-	-	-	-	8,723,467
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ	-	-	4,285,268	-	-	-	4,285,268
	8,742,953	-	4,285,268	-	-	167,007	13,195,228
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Վարկեր և փոխառություններ	8,381,255	654,626	195,383	1,589,992	-	-	10,821,256
	8,381,255	654,626	195,383	1,589,992	-	-	10,821,256
	361,698	(654,626)	4,089,885	(1,589,992)	-	167,007	2,373,972
31 դեկտեմբերի 2017թ.							
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	151,265	-	-	-	-	537,523	688,788
Հաճախորդներին տրված վարկեր	3,602,211	-	-	-	-	-	3,602,211
	3,753,476	-	-	-	-	537,523	4,290,999
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Վարկեր և փոխառություններ	61,854	942,104	3,142,598	505,690	-	-	4,652,246
	61,854	942,104	3,142,598	505,690	-	-	4,652,246
	3,691,622	(942,104)	(3,142,598)	(505,690)	-	537,523	(361,247)

Միջին արդյունավետ տոկոսադրույքներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները 2018թ. և 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Այս տոկոսադրույքներն իրենցից ներկայացնում են մինչև մարման ժամկետն ընկած ժամանակահատվածի մոտավոր եկամտաբերությունն այս ակտիվների և պարտավորությունների համար:

	2018թ. Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %			2017թ. Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %		
	ԱՄՆ			ԱՄՆ		
	ՀՀ դրամ	դոլար	Եվրո	ՀՀ դրամ	դոլար	Եվրո
Տոկոսակիր ակտիվներ						
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ						
- Ընթացիկ հաշիվներ	1.91%	-	-	2.90%	-	-
Հաճախորդներին տրված վարկեր	149.0%	-	-	88.4%	-	-
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ	-	-	13.0%	-	-	-

Տոկոսակիր պարտավորություններ

Վարկեր և փոխառություններ

- Գրավով չապահովված վարկային գծեր բաժնետիրոջից						
- Վարկային գծի օգտագործված մաս	-	-	13.6%	-	-	13.5%
- Վարկային գծի չօգտագործված մաս	-	-	3.3%	-	-	3.5%
- Գրավով չապահովված վարկային գծեր այլ կապակցված կողմերից	-	-	17.8%	-	-	14.1%
- Գրավով չապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից	17.7%	16.0%	-	15.5%	16.0%	-
- Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	13.3%	-	-	11.0%	-	-
- Գրավով չապահովված վերականգնվող բանկային վարկային գիծ	12.5%	-	-	13.5%	-	-
- Գրավով ապահովված վարկեր այլ կազմակերպություններից	-	-	16.8%	-	-	-

Տոկոսադրույքի զգայունության վերլուծություն

Տոկոսադրույքի վերանայման ժամկետների վերլուծության վրա հիմնված տոկոսադրույքի կառավարումը լրացվում է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայունության մոնիտորինգով: Ստորև ներկայացվում է շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխության նկատմամբ զուտ շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի (առանց հարկերի) զգայունության վերլուծությունը, որն իրականացվել է 100 բազիսային կետով (բկ) շահութաբերության կորերի զուգահեռ նվազման կամ աճի պարզեցված սցենարի ու 2018թ. և 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների դիրքերի հիման վրա:

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
100 բկ զուգահեռ նվազում	(7,302)	20,537
100 բկ զուգահեռ աճ	7,302	(20,537)

(ii) Արտարժույթային ռիսկ

Կազմակերպությունն ունի մի շարք արժույթներով արտահայտված ակտիվներ և պարտավորություններ:

Արտարժույթային ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ դրանից ստացվող դրամական միջոցների ապագա հոսքերի տատանման ռիսկն է արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխության արդյունքում: Թեև Կազմակերպությունը հեջավորում է իր ենթարկվածությունը արտարժույթային ռիսկին, այդ գործունեությունը չի որակավորվում որպես հեջավորման փոխհարաբերություն՝ ՖՀՄՍ պահանջների համաձայն:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների կառուցվածքն արտարժույթի կտրվածքով 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	ՀՀ դրամ հազ. դրամ	Եվրո հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլար հազ. դրամ	Ընդամենը հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	186,470	23	-	186,493
Հաճախորդներին տրված վարկեր	8,723,467	-	-	8,723,467
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ	-	4,285,268	-	4,285,268
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	28,569	-	-	28,569
Ընդամենը ակտիվներ	8,938,506	4,285,291	-	13,223,797
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ				
Վարկեր և փոխառություններ	1,631,212	8,741,469	448,576	10,821,257
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	89,434	174,240	-	263,674
Ընդամենը պարտավորություններ	1,720,646	8,915,709	448,576	11,084,931
Զուտ դիրքը	7,217,860	(4,630,418)	(448,576)	2,138,866

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների կառուցվածքն արտարժույթի կտրվածքով 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	ՀՀ դրամ հազ. դրամ	Եվրո հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլար հազ. դրամ	Ընդամենը հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	688,776	12	-	688,788
Հաճախորդներին տրված վարկեր	3,602,211	-	-	3,602,211
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	537	5,629	-	6,166
Ընդամենը ակտիվներ	4,291,524	5,641	-	4,297,165
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ				
Վարկեր և փոխառություններ	434,453	3,773,931	443,862	4,652,246
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	56,798	67,610	-	124,408
Ընդամենը պարտավորություններ	491,251	3,841,541	443,862	4,776,654
Զուտ դիրքը	3,800,273	(3,835,900)	(443,862)	(479,489)

2018թ. և 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի արժեզրկումը հետևյալ արտարժույթների նկատմամբ կավելացներ (կնվազեցներ) սեփական կապիտալը և շահույթը կամ վնասը ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացվել է առանց հարկերը հաշվի առնելու և հիմնված է արտարժույթների փոխարժեքների տատանումների վրա, որոնք Կազմակերպությունը դիտարկում է որպես ողջամտորեն հնարավոր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում: Արտարժույթի փոխարժեքի տատանումներից առաջացող եկամուտը (ծախսը) ենթակա չէ հարկման (ենթակա չէ նվազեցման): Վերլուծությունը ենթադրում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
ԱՄՆ դոլարի փոխարժեքի 10% արժևորում ՀՀ դրամի նկատմամբ	(44,858)	(44,386)
Եվրոյի փոխարժեքի 10% արժևորում ՀՀ դրամի նկատմամբ	(463,042)	(383,590)

2018թ. և 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ դրամի փոխարժեքի արժևորումը վերոնշյալ արտարժույթների նկատմամբ կունենար գումարային առումով նույն՝ սակայն հակառակ ազդեցություն վերը նշված գումարների վրա՝ պայմանով, որ մյուս բոլոր փոփոխականները կմնան անփոփոխ:

(գ) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է, երբ հաճախորդը կամ պայմանագրային կողմն ի վիճակի չի լինում կատարել իր պարտավորությունները Կազմակերպության նկատմամբ: Կազմակերպությունը մշակել է քաղաքականություն և ընթացակարգեր պարտքային ռիսկը (թե՛ ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և թե՛ չճանաչված պայմանագրային պարտավորվածությունների համար) կառավարելու համար, ներառյալ պորտֆելի կենտրոնացվածության սահմանափակմանը վերաբերող ցուցումները և Կազմակերպության վարկային քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է Վարչության կողմից:

Վարկային քաղաքականությունը սահմանում է՝

- վարկային դիմումների դիտարկման և հաստատման ընթացակարգերը,
- վարկառուների վճարունակության գնահատման մեթոդաբանությունը,
- վարկային փաստաթղթերի պահանջները:

Կազմակերպության պարտքային ռիսկի առավելագույն չափը որպես կանոն արտացոլվում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում՝ ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքներում և չճանաչված պայմանագրային պարտավորվածություններում:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների գծով պարտքային ռիսկի առավելագույն չափը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ		
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	21,400	151,423
Հաճախորդներին տրված վարկեր	8,723,467	3,602,211
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ	4,285,268	-
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	28,569	6,166
Պարտքային ռիսկի ընդհանուր առավելագույն չափը	13,058,704	3,759,800

Չճանաչված պայմանագրային պարտավորվածությունների գծով պարտքային ռիսկի առավելագույն չափը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ներկայացված է Ծանոթագրություն 20-ում:

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունն ունի մեկ պարտապան կամ կապակցված պարտապանների խումբ (2017թ-ին նման պարտապան չկար), որի հետ կապված պարտքային ռիսկը գերազանցում է ընդհանուր պարտքային ռիսկի 10%-ը: 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս հաճախորդի հետ կապված պարտքային ռիսկը կազմում էր 4,285,268 հազար դրամ:

(դ) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Կազմակերպությունը կունենա դժվարություններ ֆինանսական գործիքների հետ կապված պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվում են դրամական միջոցների կամ մեկ այլ ֆինանսական ակտիվի միջոցով: Իրացվելիության ռիսկն առաջանում է ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության անհամապատասխանության դեպքում: Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության և տոկոսադրույքների համապատասխանությունը և/կամ վերահսկվող անհամապատասխանությունը հանդիսանում է իրացվելիության կառավարման էական գործոն: Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնության ամբողջական համապատասխանությունը բնորոշ չէ ֆինանսական կազմակերպությունների համար՝ պայմանավորված իրականացվող գործարքների տարաբնույթությամբ և ժամկետների անորոշությամբ: Անհամապատասխանությունը հնարավորություն է տալիս բարձրացնել շահութաբերությունը, սակայն կարող է նաև մեծացնել վնաս կրելու ռիսկը:

Կազմակերպության կողմից իրացվելիության ռիսկի կառավարման նպատակն է ցանկացած պահի ապահովել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ դրամական միջոցների հոսքերի հետ կապված պարտավորությունները մարելու համար: Կազմակերպության իրացվելիության ռիսկի կառավարման քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է Վարչության կողմից:

Կազմակերպությունը ձգտում է ակտիվորեն պահպանել ֆինանսավորման աղբյուրների տարբերակված և կայուն կառուցվածքը, որը ներառում է ֆինանսական հաստատություններից ստացված երկարաժամկետ ու կարճաժամկետ վարկերը և փոխառությունները:

Իրացվելիության ռիսկի կառավարման քաղաքականությունը պահանջում է՝

- դրամական միջոցների հոսքերի կանխատեսում ըստ հիմնական արտարժույթների և դրամական միջոցների այս հոսքերի հետ կապված պահանջվող իրացվելի ակտիվների մակարդակի դիտարկում,
- ֆինանսավորման աղբյուրների տարբերակված կառուցվածքի պահպանում,
- պարտքերի կենտրոնացման և կառուցվածքի կառավարում,
- պարտքերի ֆինանսավորման ծրագրերի վարում,
- իրացվելիության և ֆինանսավորման ծրագրերի անընդհատության ապահովում,
- օրենսդրական պահանջների հետ իրացվելիության ցուցանիշների համապատասխանության վերահսկում:

«Արկա Էյ Էն» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված են ֆինանսական պարտավորությունների և վարկավորման պարտավորվածությունների գծով դրամական միջոցների հոսքերը՝ ըստ պայմանագրով սահմանված առավել վաղ մարման ժամկետի: Աղյուսակներում ներկայացված արտահոսքի ընդհանուր համախառն գումարն իրենից ներկայացնում է դրամական միջոցների պայմանագրային չգեղչված հոսքերը ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների կամ վարկային պարտավորվածությունների գծով:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների ժամկետայնության վերլուծությունը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 6 ամիս	6-ից 12 ամիս	Ավելի քան 1 տարի	Արտահոսքի ընդհանուր համախառն գումար	Հաշվեկշռ. արժեք
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ							
Վարկեր և փոխառություններ	8,418,113	45,973	719,813	689,521	2,017,552	11,890,972	10,821,256
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	138,294	19,885	-	-	-	158,179	263,674
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	8,556,407	65,858	719,813	689,521	2,017,552	12,049,151	11,084,930
Վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններ	7,734,027	-	-	-	-	7,734,027	-

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների ժամկետայնության վերլուծությունը 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 6 ամիս	6-ից 12 ամիս	Ավելի քան 1 տարի	Արտահոսքի ընդհանուր համախառն գումար	Հաշվեկշռ. արժեք
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ							
Վարկեր և փոխառություններ	97,198	114,255	1,079,435	3,764,105	615,182	5,670,175	4,652,246
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	56,798	67,610	-	-	-	124,408	124,408
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	153,996	181,865	1,079,435	3,764,105	615,182	5,794,583	4,776,654
Վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններ	580,100	-	-	-	-	580,100	-

«Արկա Էյ Էն» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված է 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում արտացոլված գումարների վերլուծությունն ըստ մարման ակնկալվող ժամկետների:

հազ. դրամ	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	1-ից 5 տարի	Անժամկետ	Ժամկետանց	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	186,493	-	-	-	-	-	186,493
Հաճախորդներին տրված վարկեր	8,323,182	88,477	-	-	-	311,808	8,723,467
Կապակցված կողմերին տրված փոխառություններ	-	-	4,285,268	-	-	-	4,285,268
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	-	-	627,986	-	627,986
Հետաձգված հարկային ակտիվներ	-	-	-	-	154,513	-	154,513
Այլ ակտիվներ	42,604	-	30,592	-	705	-	73,901
Ընդամենը ակտիվներ	8,552,279	88,477	4,315,860	-	783,204	311,808	14,051,628
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Վարկեր և փոխառություններ	8,381,254	-	850,010	1,589,992	-	-	10,821,256
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն	-	-	713,513	-	-	-	713,513
Այլ պարտավորություններ	271,990	19,885	290,646	-	-	-	582,521
Ընդամենը պարտավորություններ	8,653,244	19,885	1,854,169	1,589,992	-	-	12,117,290
Չուտ դիրքը	(100,965)	68,592	2,461,691	(1,589,992)	783,204	311,808	1,934,338

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված է 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում արտացոլված գումարների վերլուծությունն ըստ մարման ակնկալվող ժամկետների:

հազ. դրամ	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	1-ից 5 տարի	Անժամկետ	Ժամկետանց	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	688,788	-	-	-	-	-	688,788
Հաճախորդներին տրված վարկեր	3,528,479	-	-	-	-	73,732	3,602,211
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	-	-	356,342	-	356,342
Հետաձգված հարկային ակտիվներ	-	-	-	-	77,230	-	77,230
Այլ ակտիվներ	46,514	-	-	-	647	-	47,161
Ընդամենը ակտիվներ	4,263,781	-	-	-	434,219	73,732	4,771,732
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Վարկեր և փոխառություններ	45,624	16,230	4,084,702	505,690	-	-	4,652,246
Այլ պարտավորություններ	115,803	65,161	-	-	-	-	180,964
Ընդամենը պարտավորություններ	161,427	81,391	4,084,702	505,690	-	-	4,833,210
Չուտ դիրքը	4,102,354	(81,391)	(4,084,702)	(505,690)	434,219	73,732	(61,478)

19 Կապիտալի կառավարում

Կազմակերպության կապիտալի չափի պահանջները սահմանվում և վերահսկվում են ՀՀ ԿԲ-ի կողմից:

Կազմակերպությունը որպես կապիտալ սահմանում է օրենսդրությամբ վարկային կազմակերպությունների կապիտալի համար սահմանված հոդվածները: ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված կապիտալի ներկայիս պահանջների համաձայն՝ վարկային կազմակերպությունները պետք է ապահովեն 150,000 հազար դրամի չափով նվազագույն բաժնետիրական կապիտալ (2017թ-ին՝ 150,000 հազար դրամ) և 150,000 հազար դրամի չափով ընդհանուր կապիտալ (2017թ-ին՝ 150,000 հազար դրամ): 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ ԿԲ-ի պահանջների համաձայն Կազմակերպության ընդհանուր կապիտալը կազմում էր 2,604,408 հազար դրամ (2017թ-ին՝ 181,064 հազար դրամ): 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունը բավարարում է բաժնետիրական և ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափի պահանջները: Կազմակերպության կապիտալի նկատմամբ կիրառելի չեն այլ օրենսդրական պահանջներ:

20 Վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններ

Կազմակերպությունն ունի բաժնետիրոջը և այլ կապակցված կազմակերպությանը վարկեր տրամադրելու պարտավորվածություն:

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկ տրամադրելու պարտավորվածության պայմանագրային արժեքը կազմում է 7,734,027 հազար դրամ (2017թ-ին՝ 580,100 հազար դրամ):

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններ մայր կազմակերպության նկատմամբ	5,536,500	580,100
Վարկ տրամադրելու պարտավորվածություններ ընդհանուր վերահսկողության ներքո գտնվող կազմակերպության նկատմամբ	2,197,527	-
	7,734,027	580,100

Պարտավորվածությունը պարտադիր չէ, որ իրենից ներկայացնի դրամական միջոցների գծով ապագա պահանջներ, քանի որ այն կարող են ուժը կորցնել կամ դադարել գործել մինչև վերջիններիս կատարման ժամկետը և չի հանդիսանում միանշանակ վարկ տրամադրելու պարտավորվածություն Կազմակերպության համար:

21 Գործառնական վարձակալություն

(ա) Վարձակալություն, որտեղ Կազմակերպությունը հանդես է գալիս որպես վարձակալ

Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չեղյալ չհամարվող գործառնական վարձակալության գծով վճարները հետևյալն են.

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Մինչև մեկ տարի ժամկետով	108,809	93,014
Մեկից հինգ տարի ժամկետով	163,177	176,378
	271,986	269,392

Կազմակերպությունը վարձակալում է մի շարք տարածքներ և սարքավորումներ գործառնական վարձակալության պայմաններով: Վարձակալության սկզբնական ժամկետը որպես կանոն կազմում է հինգից տաս տարի՝ վարձակալության պայմանագիրը նորացնելու հնարավորությամբ: Վարձավճարների չափը սովորաբար ավելանում է տարեկան կտրվածքով՝ շուկայի միտումներն արտացոլելու նպատակով: Այս վարձակալություններից ոչ մեկը պայմանական վարձավճար չի ներառում:

22 Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական համակարգը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են մյուս երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Կազմակերպությունը չունի ամբողջական ապահովագրություն իր շենքերի և սարքավորումների, գործունեության ընդհատման և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորությունների համար, որոնք կարող են առաջանալ գույքին վնաս հասցնելուց՝ Կազմակերպության տարածքում տեղի ունեցած կամ նրա գործունեությունը վերաբերող պատահարներից:

Դեկավարությունը գտնում է, որ պայմանական դեպքերի կանխարգելումը և դրանցից հետո գործունեության վերականգնումն ապահովող վերահսկողության մեխանիզմների կիրառման արդյունքում որոշակի ակտիվների կորստի կամ ոչնչացման ռիսկը զգալի բացասական ազդեցություն չի ունենա Կազմակերպության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) Դատական վարույթներ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Կազմակերպությունը հանդես է գալիս որպես դատական վարույթների և հայցերի կողմ: Դեկավարությունը գտնում է, որ նման վարույթների կամ հայցերի արդյունքում առաջացող պարտավորությունները, եթե այդպիսիք լինեն, զգալի բացասական ազդեցություն չեն ունենա ֆինանսական վիճակի կամ ապագա գործունեության արդյունքների վրա:

(գ) Հարկային պայմանական պարտավորություններ

Հայաստանի Հանրապետության հարկային համակարգը համեմատաբար նոր է և բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատավճիռների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են և պահանջում են մեկնաբանություններ տարբեր հարկային մարմինների կողմից: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության մի շարք մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են կիրառել տույժեր, տուգանքներ և տուժազուցումներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն սահմանել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանի Հանրապետությունում կարող են այլ երկրների համեմատությամբ էական հարկային ռիսկ առաջացնել: Դեկլարությունը գտնում է, որ համապատասխանորեն է գնահատել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի հարկային օրենսդրության իր մեկնաբանությունների, պաշտոնական հայտարարությունների և դատավճիռների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

23 Ֆինանսական ակտիվներ և պարտավորություններ. իրական արժեք և հաշվապահական հաշվառման դասակարգում

Կազմակերպությունը ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը չափելիս կիրառում է ստորև ներկայացված իրական արժեքի հիերարխիան, որն արտացոլում է չափումների կատարման ժամանակ օգտագործված ելակետային տվյալների նշանակալիությունը:

- 1-ին մակարդակ. նույն գործիքների համար ակտիվ շուկայում գնանշվող գները (չճշգրտված):
- 2-րդ մակարդակ. 1-ին մակարդակում ներառված գնանշվող գներից տարբեր ելակետային տվյալներ դիտարկելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գների հիման վրա ստացվող): Այս դասակարգը ներառում է այն գործիքները, որոնց գնահատման համար կիրառվել է հետևյալը՝ գնանշվող գները նմանատիպ գործիքների համար ակտիվ շուկայում, գնանշվող գները նույն կամ նմանատիպ գործիքների համար ակտիվ չհամարվող շուկաներում, կամ գնահատման այլ մեթոդ, որտեղ բոլոր նշանակալի ելակետային տվյալներն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն դիտարկելի են շուկայական տվյալներից:
- 3-րդ մակարդակ. ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ: Այս դասակարգը ներառում է բոլոր այն գործիքները, որոնք գնահատվում են դիտարկելի տվյալների վրա չհիմնված ելակետային տվյալներից ելնելով, իսկ ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներն էական ազդեցություն ունեն գործիքի գնահատման վրա: Այս դասակարգը ներառում է այն գործիքները, որոնք գնահատվում են նմանատիպ գործիքների համար գնանշվող գների հիման վրա, որոնց գծով պահաջվում են նշանակալի ոչ դիտարկելի ճշգրտումներ կամ ենթադրություններ՝ գործիքների միջև տարբերություններն արտացոլելու նպատակով:

2018թ. և 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ բոլոր ֆինանսական գործիքների գնահատված իրական արժեքները մոտավորապես համապատասխանում են դրանց հաշվեկշռային արժեքներին:

Իրական արժեքի այս գնահատականի նպատակն է ներկայացնել այն մոտավոր գինը, որը շուկայի մասնակիցների միջև սովորական գործարքում կստացվեր ակտիվի վաճառքից կամ կվճարվեր պարտավորության փոխանցման դիմաց չափման ամսաթվի դրությամբ: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով անորոշությունները և կողմնակալ դատողությունները, իրական արժեքը չպետք է դիտվի որպես իրացման գին՝ անմիջապես ակտիվների վաճառքի կամ պարտավորությունների փոխանցման ժամանակ:

Գնահատման մեթոդները ներառում են զուտ ներկա արժեքի և գեղջված դրամական միջոցների հոսքերի մոդելները, նմանատիպ գործիքների հետ համեմատությունը, որոնց համար առկա են շուկայի դիտարկելի գներ, և այլ գնահատման մոդելներ: Գնահատման մեթոդներում կիրառվող ենթադրությունները և ելակետային տվյալները ներառում են ռիսկից զերծ և ելակետային տոկոսադրույքները, վարկային սպրեդերը և այլ ճշգրտումները, որոնք օգտագործվում են գեղջման դրույքները, պարտատոմսերի և բաժնետոմսերի գները, արտարժույթի փոխարժեքները, բաժնետոմսերի և բաժնետոմսերի ինդեքսների գները գնահատելու համար: Գնահատման մեթոդների նպատակն է ստանալ այն իրական արժեքը, որն արտացոլում է ֆինանսական գործիքի գինը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, որը կորոշվեր շուկայի մասնակիցների կողմից «անկախ կողմերի միջև գործարքում»:

24 Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

(ա) Գործարքներ Վարչության անդամների հետ

Ստորև ներկայացված է աշխատակազմի գծով ծախսերում ներառված ընդհանուր վարձատրությունը 2018թ. և 2017թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

	2018թ. հազ. դրամ	2017թ. հազ. դրամ
Շահույթ կամ վնաս		
Աշխատակազմի գծով ծախսերում ներառված վարձատրություն	108,633	50,226